Fiskális változásokat hozott az új év | 4.

Gazdák lehetőségeiről, törvény-javaslatokról | 13.

Teréz anyától Aranyig – Mihály Gábor szobrász | 27.

Volt egyszer egy bonviván – Gulácsy Albert | 34.

www.biharmegye.ro

Bihar ország

Közéleti folyóirat ● Nagyvárad, 2018. január ● X. évfolyam 61. (241.) szám ● **Ára 5 lej (400 Ft)**

Könyvtár létesül Ottományban

16.

9 772066 416002

Heródesek múltban és jelenben

Jézus Krisztus remélt megjelenésére felfigyelt az akkori világ. A megmentőt várók sokaságának a reménységet jelentette, míg a regnálókon a félelem, a féltékenység vett uralmat. Minden rendelkezésükre álló eszközt elővettek, hogy ingatag hatalmukat megerősítsék. Katonaság, besúgók rendszere, kaméleon lelkiismeretű talpnyalók, hízelkedőkből verbuvált siserehad állt rendelkezésükre, s be is vetették őket céljaik eléréséhez. Nem számított az emberáldozat, az értékek szétiprása, csak az ÉN kerüljön ki győztesen.

Manapság sincs ez másként.

Aki páholyban érzi magát, a csatát nyerő szerepében tetszeleg. Munkahelyeken, politikai hadszíntereken hányszor találjuk magunkat szembe hatalmukat féltő Heródesekkel. Ezek valójában gyáva dilettánsok, akik még önmaguk előtt sem ismerik el hozzá nem értő, álságos mivoltukat, akiknek egyetlen fegyverük sátántól nyert.

Mert a diktátorokat mindig az inkompetencia szüli.

Igen, valóban lehet így csatát nyerni, de háborút nem, mert a szeretet, amit Ő hozott közénk emberi formát nyerve, legyőzhetetlen. Percemberkékkel körülvéve, tűzokádó bűbájosok kísértése egyszer csak semmivé válik, ahogyan a pökhendik kevélysége is.

A szeretet ereje túlmutat fogalmi állapotán, valóságértékkel bír.

És mielőtt még Néró-őrületbe kerülne a meghasonlott emberiség, rá kell eszmélnie, hogy a világ urai jönnek-mennek, a szeretet az, ami megmarad az időtlenségig.

D. M. E.

Megpróbáltatásoktól mentes, sikerekben gazdag új esztendőt kívánunk minden kedves olvasónknak!

A *Biharország* munkatársai

Fizessen elő kiadványainkra!

A *Biharország* folyóirat előfizetési díja: 1 hónapra 5 lej, 3 hónapra 13 lej, 6 hónapra 25 lej, 1 évre 50 lej.

A *Várad* folyóirat előfizetési díja: 1 hónapra 7 lej, 3 hónapra 18 lej, 6 hónapra 30 lej, 1 évre 50 lej.

Együtt mindkét kiadvány kedvezményes előfizetési díja: 1 hónapra 8 lej, 3 hónapra 25 lej, 6 hónapra 40 lej, 1 évre 75 lej.

A Biharország (és/vagy a Várad) előfizethető a szerkesztőségben készpénzzel vagy postán pénzesutalvánnyal (mandat poştal), az előfizető nevének és pontos lakcímének, valamint az Abonament Biharország (és/vagy Várad) megjegyzésnek a feltüntetésével: Revista culturală Várad Oradea, Piaţa 1 Decembrie nr. 12., jud. Bihor; CUI 18415639; Cod IBAN RO81 TREZ 0762 1G33 5000 XXXX, Trezoreria Oradea.

tartalom

Gazdaság
4. Fiskális változásokat hozott az új év – Fándly József Marius, a megyei adóhivatal helyettes vezetője tájékoztatott

Vélemény
6. Az önteltség fél egészség?! – Molnár Judit jegyzete

Önkormányzat
7. Adókat emeltek Nagyváradon
8. Kulturális központ lesz a Gizella-malomból – Érmihályfalvi újdonságok
10. Eredmények, tervek – Lakossági fórum Nagyszalontán

Közélet
11. Karitatív december Nagyszalontán – Rászorulóknak gyűjtöttek

Agrárvilág
13. Gazdák lehetőségeiről, törvényjavaslatokról – Gazdafórum Székelyhídon

Kultúra
16. Könyvtár létesül Ottományban
18. Húszéves lett a Székelyhídi Férfikórus

Portré
20. Kosorrúak a börzén – Bundik Sándor kisállat-tenyésztő a hobbijáról

22. Szárnyalva az igazi – Beszélgetés Kertmegi Dóra légiutas-kísérővel

Hagyomány
24. Jövőbe mutató múltmentés Székelyhídon – Adventi fonó
26. Szoborra gyűjtenek a debreceni huszárok

Kultúra
27. Teréz anyától Aranyig – Bemutatjuk Mihály Gábor szobrászművészt
30. A földkerekség nyelvei között – Nyelvőrségen Dánielisz Endre

Zöldövezet
31. Családja a hegy , a természet – Beszélgetés Coancă László túravezetővel

Vastaps
34. Volt egyszer egy bonviván – Gulácsy Albert színművész

História
38. A Rhédeyek Váradon (8.) – Szilágyi Aladár összeállítása

A régi Várad
40. Emlékezés Id. Rimanóczy Kálmánra – Péter I. Zoltán helytörténeti írása

Lektűr – Kultúra
42. Hajmosás – Szilágyi Perjési Katalin novellája
43. Programajánló januárra – A Szigligeti Színház és a filharmónia műsora

Sport
44. Jótékony ökölvívók – Nagyszalontai bokszgála
45. Tarolt a margittai lány a karate Eb-n

46. Díjazták a megye legjobb és volt kiváló focistáit

Fűben-fában
48. Gyógynövény-ábécé (174., 175.) – Vörösfenyő, zab

Ínyenceknek
49. Narancsillatú fogások

Üdítő
50. Barátok – Keresztrejtvény nyereménnyel

Gazdaság
51. EU-s források utakra és a múzeumnak

Biharország – közéleti havilap. Kiadja a ***Várad*** kulturális folyóirat, Nagyvárad. **Szerkesztőség és kiadó:** Nagyvárad, December 1. tér 12., I. em. **Postacím:** 410068 Oradea, Piaţa 1 Decembrie nr. 12, et. I. **Telefon:** 0259/447-060, 0725/944-956, 0725/944-958. **Lapterjesztés:** 0752/189-764. **E-mail:** biharmegye@gmail.com. **Interneten:** www.biharmegye.ro. **Főszerkesztő:** Máté Zsófia. **Munkatársak:** Balázs Anita, D. Mészáros Elek, Fried Noémi Lujza, Kocsis Csaba (Berettyóújfalu), Péter I. Zoltán, Szilágyi Aladár, Szőke Ferenc. **Felelős kiadó:** Szűcs László. Készült a nagyváradi Europrint Kft. nyomdájában. ISSN 2066-4166

Fiskális változásokat hozott az új év

Több fontos adóügyi változás lépett életbe 2018. január elsején, ezek mind a magánszemélyeket, mind a vállalkozásokat érintik. A legfontosabb változásokról **Fándly József Marius**, a Bihar Megyei Közpénzügyi Igazgatóság helyettes vezetője tájékoztatott.

Ez az év a legátfogóbb adóváltozást hozta 2004 óta, amikor áttértünk az egykulcsos adórendszerre – mutatott rá a megyei adóhivatal helyettes vezetője az RMDSZ nagyváradi szervezeténél tartott sajtótájékoztatóján. Fándly József Marius többféle változásra hívta fel a figyelmet: módosult a személyi jövedelemadó, a társadalombiztosítási (tb) illeték, az általános forgalmi adó (áfa) kifizetésének módja, a mikrovállalkozások adója és így tovább. Például január 1-től valamennyi bevallás, amelyet cégek készítenek az adóhivatalnak, csak elektronikus formában nyújtható be.

Csökkent a személyi jövedelemadó

A legfontosabb változás, ami a kormányprogram része volt, a személyi jövedelemadó (szja) csökkentése 16-ról 10 százalékra. Ez január 1-től életbe is lépett, és 4,8 millió regisztrált alkalmazottat érint egész Romániában. Minden hasonló személyi jövedelemnek az adója is 10 százalékos lett, például a 2000 lejnél nagyobb nyugdíjakra számított adó, ez pedig körülbelül 250 ezer nyugdíjast érint. Szintén 16-ról 10 százalékra vitték le az egyéni vállalkozók és családi vállalkozások jövedelemadóját, a kamatadót, a bérbe adott ingatlanért fizetendő szja-t, és azoknak is csökkent az adójuk, akiknek mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelmük van.

Nagyon fontos még a minimálbér emelése. Januártól 1450 lejről 1900 lejre nőtt a minimálbér. Abszolút értékben ez valóban az elmúlt huszonvalahány év legmagasabb, 25 százalék körüli emelése. A nettó összeg viszont körülbelül 1550 lej lesz, 98-100 lejjel több az előző minimálbérnél, mert a járulékrendszert is megváltoztatták.

Változott a tb-járulék fizetése

A másik legfontosabb és legtöbbeket érintő változás az, hogy a társadalombiztosítási járulékok fizetése átkerül a munkáltatótól a munkavállalóhoz – mondta Fándly József Marius. „Ezt nem úgy kell érteni, hogy a magánszemélyeknek kell majd kiszámolniuk és befizetniük ezeket az illetékeket az adóhivatalnak, ezt továbbra is a vállalatoknak kell elvégezniük, de az alkalmazott bruttó béréből vonják le őket. Minden alkalmazottnak van egy bruttó bére, eddig ebből levonták a 16,5%-os társadalombiztosítási járulékot, a 16 százalékos adót, a különbség az a nettó bér, amit az ember kézhez kapott. Ezenfelül a munkaadó még fizetett az alkalmazottak bére 22,75%-ának megfelelő társadalombiztosítási hozzájárulást. Tehát az összesen 39,25%-os társadalombiztosítási hozzájárulás az alkalmazottat és a céget is terhelte. Az új rendszer szerint a teljes tb-járulékteher 2 százalékkal csökkent, de a kötelezettségből 35% átkerült az alkalmazottakhoz, és 2,25% marad a cégek költsége."

Mi lesz az alkalmazottak nyeresége ebből az egész új rendszerből? Először is sokkal kevésbé állhat elő az a kellemetlen helyzet, hogy a munkaadó nem fizeti be az egészség- és társadalombiztosítási járulékot – magyarázta a helyettes vezető. Magyarán megszűnik annak a veszélye, hogy valaki az orvosnál vagy éppen a kórházban szembesül azzal, hogy fizetnie kell a költségeket, mivel a cége nem fizette utána a járulékokat.

Ezeket az úgynevezett kötelezően visszatartandó terheket az egyes személyektől vonják le, és ezeket be kell fizetni az állami költségvetésbe, ugyanis be nem fizetésük bűncselekménynek minősül. A bruttó bér tehát emel-

Fándly József Marius tájékoztatott a legfontosabb változásokról

kedhet, de többet is vonnak le belőle, a nettó bér ezért körülbelül azonos szinten marad.

Az új rendszerből fakadó másik változás, amely a munkáltatókat érinti, az, hogy az eddig befizetett kilencféle járulék helyett 2018-tól csak három maradt (tb, egészségbiztosítási és egy speciális, 2,25%-os hozzájárulás, a régi munkanélküliségi és balesetbiztosítási hozzájárulás összevonásából). „Nem emelték meg tehát az adókat, sőt 2%-os járulékcsökkenés van" – magyarázta az adóhivatali elöljáró.

Miért is volt szükség erre a rendszerre? Romániában az Európai Unión belül az egyik legnagyobb a tb-költségvetés deficitje, nem elég a befolyó összeg a kifizetésekre, a nyugdíjakra és egészségbiztosításra. Ez a hiány 2016-ban 15,1 milliárd lej volt, 2017-ben körülbelül 17,5 milliárd, és ez az EU-ban túl soknak számít, le kell vinni 4,5-5 milliárd közé.

Vállalkozásokra is vonatkoznak

Ugyancsak fontos változás, hogy mikrovállalkozásnak minősül minden olyan vállalat, amelynek a forgalma kevesebb, mint egymillió euró az előző adóévben; így 1%-os adót fizet, illetve 3%-ost, ha nincs egyetlen alkalmazottja sem.

Románia is rálépett arra az útra, hogy megpróbálja az országban tartani vagy megadóztatni a multinacionális cégek által itt megtermelt pénzt. Eddig ezek nagyon egyszerűen kivihették a bevételüket akár off-shore cégekbe, akár a saját anyavállalatukba sima tőkeátmozgatással, ezt most korlátozzák, megadóztatják azokat a jövedelmeket, amik Romániában termelődtek.

Szintén szigorítás, hogy ha gépjárműveket használnak alkohol- és/vagy cigarettacsempészésre, akkor nemcsak az említett termékeket, hanem a gépjárművet is joguk van lefoglalni az adóhivatal dolgozóinak.

Ha külföldön dolgozik

Fontos tudniuk a bejelentési kötelezettségükről azoknak a román állampolgároknak, akiknek van romániai lakcímük, román személyi igazolványuk. Ez az előírás már 2012 óta érvényben van, de 2018-tól bírságolják a megsértőit. Minden román állampolgárnak, aki több mint 183 napra megy külföldre munkát vállalni, ki kell töltenie egy adóügyi illetékességet igazoló nyomtatványt 30 nappal az indulása előtt.

„Ezt kevesen teszik – osztotta meg tapasztalatait Fándly József Marius. – Általában mindenki kimegy megnézni, hogy talál-e munkahelyet, lakást stb., de miután megvan a külföldi munkaszerződése és lakcímkártyája, mindenképpen jöjjön haza, és töltsön ki egy ilyen bevallást még a 30 napon belül." Bár erre 2017. december elseje volt a határidő, aki év elején eleget tesz ennek a kötelezettségnek, azt csak figyelmeztetik, nem bírságolják. Az előírás azokra is vonatkozik, akik nem EU-s tagállamban vállalnak munkát.

Fried Noémi Lujza

Az önteltség fél egészség?!

Komoly baja lehet a városházi döntnökök egészségének, ha egy félrehallott szólással próbálják orvosolni: valamiféle belső, öntudatlan hallójárat siklatta félre a rendnek, tisztaságnak és fegyelemnek az egészségre vonatkozó jótékony hatását, azért értelmezték úgy, hogy az önteltség fél egészség. Egy jó nagy lélegzetvétellel felfújták magukat és eldöntötték, végre megmutatják, ki az úr a házban. A közfelkiáltással hozott döntésüket pedig ki máson mutogathatnák hatékonyabban, mint a szorgos méhecskékhez hasonlóan az üvegkupola alá pénzeket hordozó alattvalókon. De ne cifrázzuk túl önnön minősítésünket, maradjunk csak a jobbágynál, hisz az alattvaló az már valamiféle rangot is jelent.

Tehát a pénzhordó jobbágy, ezúttal konkrétan magamról beszélek, többrendbeli számlakifizetés hátsó gondolatával lépett be újfent az üvegkupola alá, oda, ahová az utóbbi időben mindig örvendve járkált, és egy hónapban egyszer áldotta azt a fényes elmét, melyben megszületett az „egy helyen mindent" gondolata. A legutóbbi belépéskor külön öröm volt látnom, hogy épp az átlagos közhivatalhoz méltó „emberarány" van, vagyis minden pult mögött ül egy hivatalnok, és nyomuk sincs kígyózó soroknak.

Jól szét kellett volna néznem, hogy azon a péntek reggelen ügyfeleket lássak. A feltételes mód nem véletlen, ugyanis az ajtótól néhány lépésre álldogáló fiatal kis teremőr elvonta a figyelmemet: semmi kétség, egyenesen engem szólított fel, váltsak sorszámot annál a berendezésnél, ami mellett ő ácsorog. Mondtam, hogy sorszámra semmi szükség, ugyanis szerencsére az esetleges tömeg még alszik vagy úton van, inkább mondja meg, melyik pultnál lehet villanyt fizetni ebben a hónapban – a gyönyörkeltő változatosság jegyében ugyanis havonta váltogatják. Készségesen megmondta, odamentem, egyetlen ügyfél sem állt a nyugodtan ücsörgő hölgy pultja előtt, már kezdtem is elővenni a számlát, mire a hölgy rám szólt: előbb vegyek sorszámot, majd várjam meg, amíg a kijelzőn megjelenik, mikor és hol kerülök sorra.

Egy pillanatig azt hittem, viccel, rámosolyogtam tőlem telhető kedvességgel, de viccről szó sem volt. Minek, ha nincs az égvilágon senki előttem?! Ez a szabály, mondta, és félig elfordulva

jelezte, sorszám és kijelző előtti várakozás nélkül nem fizethetek. Ekkor kitört belőlem az „úrinő", és az ördög öreganyját felemlítve kérdeztem meg, hogy sikerül elrontaniuk azt is, ami végrevalahára működött? Azt pedig várhatják, hogy sorszámot kérek és ácsorgok a nagy semmiért – mondtam, és elviharzottam. Senki nem szólt semmit, nem hívtak vissza, de nem is löktek rajtam egyet.

Hazáig aztán kiadtam a dühömet, és arra gondoltam: ki tudja, legközelebb mit találnak ki szívük, májuk, zsigereik orvoslására, mekkorára fújják fel magukat úgy, hogy tavasszal már talán annak is örülhet a pénzlepengetés orv szándékával belopódzó jobbágy, ha nem lövik ki egy hirtelen megnyitott sortűzzel.

Molnár Judit

Adókat emeltek Váradon

Több adót és illetéket megemeltek 2018. január 1-től Nagyváradon. Az erről szóló határozatot november végi rendes ülésén hagyta jóvá az önkormányzati képviselő-testület.

Bár **Kirei Melinda** RMDSZ-es tanácstag a határozat halasztását kérte, egyebek mellett arra hivatkozva, hogy a számítások elkészítésekor a jövedelemadó csökkentését figyelembe vették ugyan, de a minimálbér emelését nem, javaslatát leszavazta a tanács liberális többsége. Ugyanők hagyták jóvá a határozattervezetet, az RDMSZ-es és szociáldemokrata önkormányzati képviselők ellene voksoltak.

Több, már korábban bejelentett emelés – például a gondozatlan telkek ötszörös, a 30 napon át bezárva tartó belvárosi üzlethelyiségek 50 százalékos felüladóztatása – mellett a kormány intézkedéseire hivatkozva **Ilie Bolojan** polgármester **Eduard Florea** gazdasági igazgató társaságában november 23-án, a tervezetről szóló közvita napján újabb emeléseket jelentett be. Ezek szintén bekerültek a jóváhagyott határozatba. Az intézkedést a 2017/79. számú, az Adótörvénykönyvet módosító sürgősségi kormányrendelet életbelépésével indokolták. A rendelet értelmében csökkentik például a személyi jövedelemadót 16-ról 10 százalékra, és bevezetik az 1 százalékos adót azoknak a vállalkozásoknak a jövedelmeire, melyeknek bevétele nem haladja meg az egymillió eurót. A városházi sajtótájékoztatón az is elhangzott, hogy bár a kormány kompenzáló intézkedések bevezetését ígérte az önkormányzatoknak, melyek jövedelemtől estek el, a határozat megszavazásáig ilyen intézkedés nem történt, ezért szükséges az adóemelés.

A polgármester párttársaiból álló, kétharmados többségű frakció simán megszavazta az adóemeléseket

Az egyik változás, hogy csökkent azoknak a magánszemélyeknek az adókedvezménye, akik március 31-ig befizetik teljes évi adójukat, ők ezentúl ez eddigi 10 százalék helyett a jogi személyekével megegyező, 5 százalékos kedvezményt kapnak. Az ipari parkban lévő cégek teljes adómentessége megszűnik, és a jogi személyekre érvényes adó 50 százalékát kell befizetniük.

A magánszemélyek által a lakóépületek után fizetendő adót 0,1 százalékról 0,12 százalékra változtatták, ez 20 százalékos emelést jelent. A magánszemélyek nem lakó-, hanem más rendeltetésű épületének adója 0,6 százalék helyett 0,7 százalék, ez 16 százalékos növekedés. A jogi személyek ugyanezen adója 1,15 százalékra nőtt (21 százalékos emelés).

A területadó is nőtt, a telek besorolásától függően 18–22 százalék közötti mértékben (A övezet – 22 százalék, B – 21, C – 19, D – 18), a gépjárműadó pedig a hengerűrtartalom függvényében 19–22 százalék közötti összegekkel emelkedett.

Az önkormányzat képviselői néhány konkrét példát is adtak az emelések bejelentésekor, ezek szerint például egy magánszemély egy garzonlakásra az A övezetben a tavalyi 110 lej helyett ebben az évben 132 lej adót fizet, egy szintén A övezetbeli háromszobás lakásra pedig 193 lej helyett 232 lejt. Egy 1400 köbcenti hengerűrtartalmú Logan személygépkocsi adója 60 lejről 72 lejre nőtt, egy 1900 köbcentisé 193 lejről 230 lejre.

Szintén fontos változás, hogy 2018. január elsejétől 240 lejről 255 lejre nőtt Nagyváradon egy gigakalóriányi hőenergia ára, mivel az önkormányzat csökkentette a hőenergia előállításának ártámogatását. Az áremelésről szóló határozattervezet végén az szerepel, hogy ha nem lépnek életbe a 79-es sürgősségi kormányrendelet miatti változások, vagy az önkormányzat bevételkieséseit teljes egészében kompenzálják, nem lép életbe az áremelés.

Fried Noémi Lujza

Kulturális központ lesz a Gizella-malomból

Hosszú, évtizedes várakozás után ismét felcsillant a remény, hogy az Érmellék „fővárosában”, Érmihályfalván kulturális központ épülhet. A városban mindenki által jól ismert Gizella-malmot alakítanák át erre a célra. Az épület most elhagyatottan a lassú enyészettel küzd.

Nyakó József szívügye a mihályfalvi közművelődés

Nyakó József, Érmihályfalva polgármestere különösképpen örül a lehetőségnek, hisz a város kulturális életének ő maga is részese már ifjúkora óta. Hol néptáncosként láttatta a szépet, hol pedig irodalommal kacérkodó helybeli tehetség kötetének megjelenését patronálta. Az elöljáró irodájában jókora paksamétát lapozgatunk, tervek, rajzok, számadatok segítségével próbáljuk magunk elé képzelni a majdani létesítményt. A kulturális központ létrehozásának gondolata hosszú évek óta foglalkoztatja a mindenkori városvezetést, de mostanig nem sok siker koronázta kezdeményezésüket.

A jelenlegi művelődési ház Bartók Béla nevét viseli, külsőleg egyszerű sorháznak tűnik, a belső teret igyekeztek az évek folyamán a célnak megfelelőre alakítani. Szűkös az ottani

A jobb időket megért Gizella-malom

tér, próbatermek kellenének, hisz a városban a híres Nyíló Akác Néptánccsoport és a Móka színjátszó csoport mellett több táncegyüttes, kórus, képzőművészeti és irodalmi kör is működik, ezeket anyagilag is segíti az önkormányzat. A legkiemelkedőbb eredményeket felmutatókat pedig minden évben díjazzák.

A jelenlegi kultúrháznak otthont adó, a XX. század elején emelt ingatlan szinte egyidős a Gizella-malommal. Ez utóbbit szánják – felújítva, átalakítva és kibővítve – új kulturális központnak. Az egykoron jobb időket megért, többszintes épület mellett óriási téglakémény magasodik, egyfajta tájékozódási pont ez, a város szinte minden pontjáról jól látható.

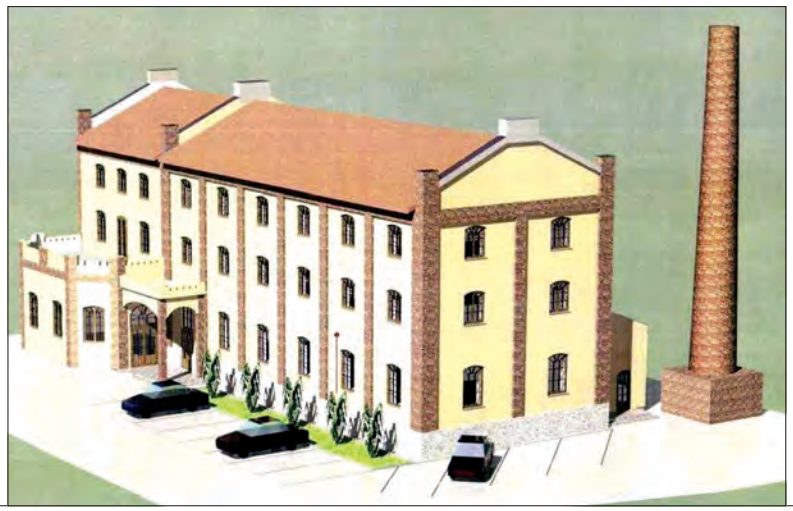
Nemrég Bukarestben járt a polgármesteri hivatal küldöttsége Nyakó József vezetésével. Az Országos Befektetési Társaság (CNI) meghívásának tettek eleget, a malom kultúrterré alakítását célzó projektjük megvédése volt a feladatuk. Elsősorban a létesítmény szükségességét kellett megindokolniuk, és olyan épületbiztonsági szempontok is érdekelték a bizottságot, mint például a tűzvédelem, az energetikai biztonság.

A tervek szerint a létesítmény többszintes lesz, összesen 1070 négyzetméter hasznos felülettel, a hozzá tartozó telken pedig zöldövezetet és parkolót alakítanak ki. Modern fűtéstechnikát alkalmaznak, a meleget hőszondával nyerik ki a talajból, és ha szükség lesz rá, gázfűtéssel is pótolják. Az eredeti külső falakat nem vasbeton oszlopokkal erősítik meg, hanem teljesen új eljárást alkalmaznak: a falba függőleges furatot készítenek, s azt folyékony karbonnal töltik fel. Megszilárdulása után garantált lesz a statikai biztonság.

A kulturális központban a nagyszínpad mellett próbatermek, moziterem, műterem, kiállítótér, levéltár és a hozzájuk tartozó járulékos egységek kapnak majd helyet. A beruházás összértéke 4 953 000 lej, amiből 433 000 lej az önrész. A közel ötmillióból a felújításra, a bővítésre és a belső felszerelések, berendezések megvásárlására is kell hogy jusson. A közbeszerzés, a munkamenet felügyelete a befektetési társaság felelőssége, ez kulcsrakész állapotban kell hogy átadja a városnak a létesítményt.

A kémény a városban szinte mindenhonnan látható

Az új kulturális központ látványterve

Nyakó József szerint, ha gördülékenyen fognak menni a dolgok, akkor idén februárban már ismertté válik a kivitelező kiléte is. Attól kezdve másfél év a munkálatok elvégzésének a határideje. Kérdésünkre, hogy a mostani kultúrház nevét átörökítik-e az új központra, az elöljáró nemleges választ adott. A Gizella-malom névtől nem fosztják meg a létesítményt még akkor sem, ha funkcióváltáson megy át. A jelenlegi művelődési házat lakodalmak és egyéb mulatós rendezvények megtartására fogják használni.

D. Mészáros Elek

Eredmények, tervek

Összegzett a szalontai városvezetés

Nagyszalonta elöljárói számos lehetőséget teremtenek a polgárokkal való informális találkozásra például a lakossági fórumokon vagy a városháza havi tájékoztató kiadványa révén, melynek kérdezz-felelek rovatában bárki felteheti a közösség szempontjából fontos kérdéseit. Az évet értékelő lakossági fórumot decemberben tartották meg.

Török László polgármester és helyettese, Horváth János adott számot az elmúlt évről és vázolta az idei terveket

A hajdúváros elöljárói, ahogyan már sok esztendeje rendszeresen teszik, tavaly év végén is kiálltak a nagyszalontaiak elé, és beszámoltak a lecsengő évben elvégzett munkálatokról, beruházásokról, eredményekről, a tervekről, s ugyanakkor természetesen a résztvevőknek is alkalmuk nyílt kérdezni, véleményt mondani a város ügyeiről. A lakossági fórum mindig kiváló alkalom arra, hogy bárki elmondhassa szemtől szembe a véleményét a város vezetőinek, legyen az akár dicséret, akár számonkérés, s az elöljárók bizonyították, hogy nyitottak a jobbító szándékú javaslatokra, észrevételekre. Nem volt ez másképp a tavaly decemberi fórumon sem, ahol **Török László** polgármester és helyettese, **Horváth János** ismertette a 2017-es történéseket és az új évre tervezett célokat.

A vetítéssel egybekötött, tartalmas ismertető során a polgármester a megvalósítások között beszélt például a Róth-ház tetőcseréjéről és tatarozásáról, amire 477 739 lejt fordítottak a helyi költségvetésből, a Mezőgazdasági Líceum külső hőszigeteléséről és elektromos hálózatának felújításáról, amit szintén a városkasszából fizettek csaknem félmillió lej értékben. A víz- és szennyvízhálózat fejlesztésének értéke megközelítette a 8 millió eurót, magyarországi támogatással felépült a szórványkollégium és a Toldi játszótér, csökkentek a helyi adók, számos utcát és járdát aszfaltoztak, parkolóhelyeket, esővíz-elvezetést, zöldövezetek alakítottak ki, föld alatti elektromos vezetékeket cseréltek, utcaképet rendeztek, közúti jelzéseket helyeztek ki, felújították a Toldi napközi udvarát.

Számos érdeklődő vett részt a lakossági fórumon

Az idei célok között sorolta a polgármester például a vízvezeték-hálózat felújításának folytatását több utcában, a csatornázás kiterjesztését, a műszaki líceum fűtésének korszerűsítését, a központi park modernizálását, uszoda és multifunkcionális terem építését, a központban jelzőlámpák felszerelését, elkerülő út kialakítását, a termálvíz kihasználását, kegyeleti ház építését, a kórház energetikai hatékonyságának növelését és nappali idősgondozó kialakítását.

A városvezetők tartalmas beszámolója után a jelenlevők tehették fel kérdéseiket, az elöljárók pedig készséggel válaszoltak minden észrevételre, feljegyezték a megoldásra váró problémákat, és elmondták azt is, hogy a városháza ajtaja természetesen a továbbiakban is nyitva áll minden lakos előtt.

Balázs Anita

Karitatív december Nagyszalontán

A hajdúvárosban idén is az önzetlen segítségnyújtás, a jótékonyság jegyében telt az év utolsó hónapja, a varázslatos december.

Mosolygós Mikulás

A hónap első felében az RMDSZ nagyszalontai szervezetének égisze alatt immár ötödjére hirdették meg a Mosolygós Mikulás elnevezésű ünnepi rendezvényt a rászoruló családok, kisnyugdíjasok támogatására. A programra az Arany János Elméleti Líceum kisdiákjait várták a szervezők, a gyermekek jelképes összegű belépő ellenében egy karácsonyi előadáson, a *Télországi kalandon* vehettek részt a Napraforgó Meseszínház művészeinek jóvoltából. Az interaktív műsor mellett természetesen meglepetés ajándék is járt a jószívű gyermekeknek.

A belépődíjat a szervezők teljes egészében a hátrányos helyzetű családok és kisnyugdíjasok támogatására fordították, ugyanis az összegyűlt adományokból tartósélelmiszer-csomagokat állítottak össze a szervezet önkéntesei, és még karácsony előtt eljuttatták a rászoruló háztartásokba. A csomagokban liszt, cukor, olaj, rizs, szaloncukor és száraztészta kapott helyet, a kisgyermekes családoknak szánt dobozokba pedig még egy-egy kis játék is került.

Több száz gyermek vett részt a Télországi kalandon

(Fotók: **Szenkó Melinda**)

A jótékonysági program célja idén is az volt, hogy a szervezők a szociális érzékenység fontosságára hívják fel a figyelmet a gyermekek körében, ugyanakkor segítsék a nehéz körülmények között élőket.

Jótékonysági est az árva gyermekekért

Tizenöt évvel ezelőtt szökkent szárba Nagyszalontán az a merész elképzelés, hogy az egykor kaszárnyaként működő épületeket a Szent Ferenc Alapítványnak adományozza Nagyszalonta városa. A **Böjte Csaba** szerzetes nevével fémjelzett gyermekmentő szolgálat így talált otthonra a hajdúvárosban. Az ingatlanok átalakítása hosszú időbe telt, de sorra népesedtek be a házak, s a katonai telep a béke szigetévé nemesült.

A gyermekek sorsát megismerve, a Szent Ferenc Alapítvány munkáját látva, **Török László** polgármester kezdeményezésére másfél évtizede szervezett először adományestet a szalontai magyarság azzal a céllal, hogy a helyi jószívű emberek összefogása révén az otthon megmaradjon, és az ott élő gyermekek mindennapjai anyagilag szilárd alapokon nyugodjanak. Az adományestet azóta is minden esztendőben nagy sikerrel rendezik meg advent idején.

A hagyományokhoz hűen tavaly is benépesült a Zilahy Lajos Művelődési Ház nagyterme a jótékonysági est idejére, helyi vállalkozók, meghívott vendégek, politikusok foglaltak helyet az asztaloknál. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével többek között Böjte Csaba ferences szerzetes, Török László, **dr. Szili Katalin** miniszterelnöki megbízott, a Magyar Országgyűlés korábbi elnöke, **Lepsényi István**, a gazdaságfejlesztésért és -szabályozásért felelős budapesti államtitkár, **Szőcs Géza** címzetes államtitkár, **Borbély Lénárd**, Nagyszalonta egyik testvérvárosának, Cse-

(folytatás a következő oldalon)

Karitatív december...

(folytatás az előző oldalról)

pelnek a polgármestere és **Morovik Attila** csepeli alpolgármester. A rendezvény első perceiben a hajdúváros egyik kiemelt támogatójának, **Németh Szilárd** országgyűlési képviselőnek a levelét olvasták fel, ő személyesen nem tudott jelen lenni az esten, ám lélekben a szalontaiakkal együtt ünnepelt.

Vándorbölcső, Bocskai-díj

A folytatásban Böjte Csaba atya és dr. Szili Katalin ünnepi köszöntőit hallgathatta meg a publikum, majd átadták a Nagy családnak azt a vándorbölcsőt, amely egy évvel ezelőtt a magyar államfő nejének, **Herczegh Anitának** a közreműködésével került a hajdúvárosba azzal a céllal, hogy a régi hagyományt életre keltsék, és a bölcső évről évre új család szolgálatára legyen a kisbabák ringatásában. A fekhely kényelmét egy éven át **Nagy Ákos** élvezheti, ő **Otohál Boglárka** után vehette most birtokba a vándorbölcsőt.

A kedves pillanatok után a gyermekotthon kis lakói léptek színpadra és mutatkoztak be egy ünnepi előadással, melyben Szent László megkoronázását idézték fel.

A budapesti Abigail Galéria vezetője, Hajdu Kata vehette át decemberben a Bocskai-díjat

A Mosolygós Mikulás szervezőcsapata

Böjte Csaba és a gyermekotthon lakói vették át az összegyűlt adományt

Gazdák lehetőségeiről, törvényjavaslatokról

A decemberi ünnepi készülődés közepette sem terelődött el a figyelem a gazdatársadalomról, a földből élők problémáiról, lehetőségeiről. December elején Székelyhídon szerveztek találkozót *Érmelléki gazdafórum* elnevezéssel.

Neves szakemberek tájékoztatták a gazdálkodókat a székelyhídi városházán megtartott rendezvényen, az előadókat kérdezni is lehetett. Elsőként **Béres Csaba** polgármester röviden köszöntötte a megjelenteket, s elmondta: örül annak, hogy Székelyhíd ad otthont a találkozónak. **Szabó Ödön** Bihar megyei parlamenti képviselő kifejtette: további találkozókat szerveznek, hogy beszámoljanak a 2018-tól érvényes jogszabályi változások fejleményeiről is. Az *Érmelléki gazdafórum* jelentőségét mutatta, hogy a megyemenedzser, **Szabó József** is jelen volt. **Boda Gergely**, az Érmelléki Fejlesztési Ügynökség irodavezetője házigazdai minőségben sorra szólította az előadókat.

Módosítanák az erdészeti és a napszámostörvényt

Magyar Loránd Szatmár megyei parlamenti képviselő, a törvényhozás alsóházi mezőgazdasági bizottságának tagja a parlamenti munkába nyújtott betekintést, vázolta azokat a nehézségeket, amelyekkel szembekerülnek. Beszélt azokról az előterjesztésekről, amelyeket az RMDSZ nyújtott be, például a napszámostörvényhez: a legfeljebb 90 napos foglalkoztatást 180 napra terjesztenék ki. Azt is elmondta, hogy a sürgősségi rendelettel módosított erdészeti törvényen igyekeznek javítani, hisz akut fahiány lett a következménye. Az elhullott állatok tetemének elszállítása és megsemmisítése megoldatlan országos szinten, most dolgoznak ennek a megoldásán is. Olyan irányú nyomást érzékelnek, hogy csak a nagy farmokat támogassák hathatósan, mindeközben a kis gazdaságok háttérbe szorulnának. A szövetkezetek létrehozásának

(folytatás a következő oldalon)

A gyermekek produkciója után a Bocskai-díj átadása következett. A neves kitüntetést immár nyolc esztendeje osztja ki a hajdúváros olyan intézménynek vagy személyiségnek, amely/aki sokat tett a nagyszalontai magyarságért. A megtisztelő elismerést 2017-ben **Hajdu Kata** galériavezető vehette át. Ő Budapesten él, de egy percre sem felejtette el szülővárosát, Nagyszalontát, és évről évre színvonalas kulturális programokkal támogatja a várost. Róla és a közreműködésével megszervezett kiállításokról lapunkban is olvashattak.

Az est során karácsonyi dalcsokorral mutatkozott be a székelyföldi származású énekesnő, **Kurkó Dalma**, majd Borbély Lénárd adta át Böjte Csabának és az otthon gyermekeinek a jótékonysági rendezvényen összegyűlt adományokat tartalmazó borítékot, amely idén nem kevesebb mint 96 000 lejt tartalmazott.

Az örömteli pillanatok után, az este méltó lezárásaként, a neves magyarországi könnyűzenei énekesnő, Zséda koncertjén szórakozhattak a jelenlévők, majd a jövő évi viszontlátás reményében búcsúztak el az otthon gyermekei a jószívű vendégektől.

Balázs Anita

Átadták a vándorbölcsőt

Gazdák lehetőségeiről, törvényjavaslatokról

(folytatás az előző oldalról)

fontossága mellett érvelt, hisz a néhány hektáros gazdaságok fennmaradása, fejlesztése elképzelhetetlen másként.

Fándly Marius, a Bihar megyei adóhivatal aligazgatója a január 1-én életbe lépett adóváltozásokat ismertette. **Florian Pavel**, a Mezőgazdasági Kifizetési és Intervenciós Ügynökség (APIA) Bihar megyei fiókvezetője az általa vezetett intézmény működési struktúráját vázolta. A megyében nyolc kihelyezett irodájukban fogadják az 50 hektárnál kisebb földterülettel bíró ügyfeleket, az ennél nagyobb birtokok tulajdonosai a megyei központban, Nagyváradon nyújthatják be támogatási igénylésüket. Kivetítőn grafikonos kimutatásokkal láttatta a kérelmezők számát, az adott földterületet, a kifizetési módozatokat, valamint az ellenőrzési mechanizmust. Ez utóbbi terepen és légi felvételek útján történik. A támogatási rendszer az 50 hektárnál nagyobb területek felé „tereli" a gazdákat, számukra nyújtva nagyobb perspektívát – egyértelműsített az ügynökség vezetője.

Sebestyén Csaba Hargita megyei parlamenti képviselő, a Romániai Magyar Gazdák Egyesületének (RMGE) országos elnöke a pályázati lehetőségeket ecsetelte. A területalapú támogatás minden gazda számára elérhető, míg a pályázati rendszer által kínált összegek behatároltak. Ezért fordul elő gyakran, hogy bár a leadott pályázati paraméterek hibátlanok, mégsem jut pénz a pályázat finanszírozására.

A sikeres gazdálkodás nem függ a birtokmérettől

Sebestyén érintőlegesen szólt a gazdaegyesület történetéről is. Az 1844-ben életre hívott szervezetet 1990-ben alakították újra. Jelenleg 12 megyei szervezetben 170 gazdakör működik, tagságuk 20 ezerre tehető. Az általuk megjelentetett *Erdélyi Gazda* szaklapban naprakész információkkal látják el a gazdákat.

Az előadó az EU közös agrárpolitikája fenntartásának fontosságát hangsúlyozta, hisz számtalan lehetőséget ad nemcsak a támogatások terén, hanem munkahelyteremtésben, környezetvédelemben és sok más tekintetben is. Sebestyén Csaba is rámutatott, hogy a nagygazdaságok egyre inkább dominálnak Romániában: a támogatások 40 százalékát a gazdák 98 százaléka kapta, míg a fennmaradó 2 százalékuk 60 százalékot vitt el. Mint elhangzott, az eredményességi mutatók szerint 2016-ban Olaszország a második legjobb eredményt érte el, pedig ott kis területeken gazdálkodnak a farmerek, ez is bizonyítja, hogy nem a nagygazdaság az eredményesség feltétele. Sőt, ahol nagygazdaságok működnek, ott érezhetőbb a szegénység. Az RMDSZ álláspontja a kis- és közepes gazdaságok, családi vállalkozások segítése – nyomatékosított az RMGE országos elnöke.

Boda Gergely (baloldalt, állva) sorra szólította az előadókat

Gazdálkodókat érintő témákról értekeztek, kérdezni is lehetett

A 2020 utáni uniós gazdaságpolitikáról szólva elmondta, hogy ők a jelenlegivel ellentétben a támogatások egyenlő elosztását preferálják. Manapság van olyan EU-tagállam, ahol a 800 eurót is eléri a hektáronkénti területalapú támogatás, míg Romániában ennek a 20-25 százalékát kapják a gazdák. A gazdaegyesület céljai között említette a szaktanfolyamok folytatását, sokrétűbbé tételét. A RMGE eddig 6000 személynek nyújtott szakirányú képzést, ily módon is támogatva a generációváltást. Megyénkben a fiatal gazdák segítése kiemelkedően jó az ország más vidékeihez képest. Biharban a sikeresen pályázott fiatalok száma 2017-ben megnégyszereződött 2015-höz képest – hangzott el.

Póti Csaba, a megyei önkormányzat pályázatíró és -kezelő igazgatóságának igazgatóhelyettese a LEADER program előnyeit ecsetelte. Biharban 12 LEADER akciócsoport működik. A határ menti LEADER csoport a legnagyobb területi és számbeli egység, ennek tagja az Érmellék két városa, Székelyhíd és Érmihályfalva is. Jelenleg három aktív kiírásuk van, ezek a gazdaságok fejlesztésére, fiatalok támogatására és piacerősítésre fókuszálnak.

Nagy Miklós, az RMGE Bihar megyei elnöke a falugazdász programról tájékoztatott, ezt komoly politikai háttérmunka eredményének tartja. Itthon építsük a jövőnket, mondta, ezt szolgálja a magyar kormány hathatós anyagi segítsége is, konkrétan 15 ezer eurós pályázati forrás. Ennek eléréséhez az eddigiekhez képest jóval könnyebb feltételeket szabtak – hangzott el.

RMDSZ-es törvényjavaslatok

Szabó Ödön parlamenti képviselő elmondta, hogy az RMDSZ az egy kézben összpontosuló hatalmas földterületek helyett a gazdatársadalom sokrétűségét, a kistermelők összefogását részesíti előnyben. Ezért a kidolgozandó földbirtoklási törvényben megszabnák a földtulajdon felső határát. A képviselő szólt a szakiskolai rendszer kedvező átalakulásáról, a duális képzés bevezetéséről is. Mostantól a mezőgazdasági minisztérium is részt vállal az oktatás támogatásában. Szükség is van minderre, hisz nagy a munkaerőhiány.

Az RMDSZ az idén törvényjavaslatot szándékszik benyújtani a szociális és a közmunkarendszer átalakítására, melynek lényege, hogy aki munkaképes, ne kaphasson segélyt. Így a mezőgazdaságban jelentkező munkaerőhiányon is lehetne enyhíteni. Sokatmondó ténnyel is kirukkolt Szabó Ödön: Romániában 4,8 millió munkavállalót tartanak nyilván, Magyarországon 4,4 milliót, de a közmunkásként foglalkoztatottakkal ott is elérik a 4,8 milliót. Csak éppen Magyarországnak feleannyi a lakossága, mint Romániának. Ez pedig hatalmas terhet ró az ország fizetőképességére – fejtette ki a képviselő.

A hallgatóság köréből érkezett felvetések megbeszélése után közös ebédre invitálták a résztvevőket. A szervezők dicséretére legyen mondva, nem feledkeztek meg a városban működő Gyermek Jézus Otthon lakóiról sem, egy-egy adag meleg étellel kedveskedtek az ott élő gyermekeknek.

D. Mészáros Elek

Könyvtár létesül Ottományban

A mintegy 300 éves ottományi Komáromi-kúria a felújítása óta kiállítóházként működik. A létesítményben dr. Kéri Gáspár magángyűjteményének egy része is megtekinthető. Az oda látogatókat Szűcs György kultúrfelelős hivatott kalauzolni, aki emellett a községi könyvtárt is igazgatja.

Az újak mellett régi kiadású, értékes könyvek is megtalálhatók a gyűjteményben, mutatja Szűcs György

Szakadó eső decemberben, latyak és sár mindenfelé. Törmelék és földkupacok a Komáromi-kúria környékén, mindeközben a melléképületek szemünk előtt születnek újjá, a híres vizes pince is nemsokára megnyílik a látogatók előtt. Bár a téma ezúttal szó szerint a lábunk előtt hever, mi mégis „könyvtárügyben" látogatjuk meg Szűcs Györgyöt.

Az „átkosban" minden településen kötelező volt könyvtárat működtetni, ami önmagában nem volt rossz dolog. De az akkori kommunista gépezet a szépirodalmi értékek átadása mellett sokkal inkább a pártideológia terjesztésének eszközét látta a könyvtárakban. Pontos adattal, hogy mióta is működik községi könyvtár Szalacson (közigazgatásilag Ottomány is hozzá tartozik), vendéglátóm nem tud szolgálni. Azt viszont tudja, hogy hol itt, hol ott szorítottak helyet a mintegy 9000 kötetnek. Jelenleg a római katolikus plébánia és a református

Példás rend a községi könyvtárban

Horváth Béla szalacsi polgármester vette át Csermák Zoltántól az állami magyar tévé könyvajándékát

Szépirodalom mellett tudományos munkák és gyermekkönyvek is sorakoznak a polcokon

parókia között szerényen meghúzódó egykori iskolaépületben várják az olvasókat.

Két teremben, téma szerint vannak rendezve a könyvek, a felcímkézett polcok segítenek az eligazodásban. Többségében szépirodalomból áll a kínálat, de tudományos munkákat, gyermekeknek szánt műveket is találnak itt az érdeklődők. Emellett a román nyelvű könyvek sem hiányoznak. A régi kiadású olvasnivaló mellett szép számban birtokolnak adományként kapott új kiadványokat is. A bejáratra kifüggesztett órarend tanúsága szerint minden munkanapon látogatható a könyvtár. A könyvet kikölcsönzők száma itt is jócskán apadt, évente száznál több kötetet alig olvasnak ki – panaszolja a kulturális referens. A községközpontban emellett iskolai téka is működik, hasonlóképpen az ottományi tanintézetben is.

Érdeklődő diákok a most alakuló kúriakönyvtár olvasótermében

Az olvasók alacsony számát tekintve látszólag ellentmondás, hogy Szűcs György újabb könyvtár alapításába fogott az ottományi kúria épületegyüttesében. Tervei között szerepel úgynevezett olvasó- és irodalmi napok szervezése diákok számára, ezeket a már olvasóteremmé nyilvánított helyiségben tartanák majd. A könyvek száma itt is szépen gyarapszik. Megörökölték néhai Szabó István helybeli tanár magánkönyvtárát.

Az ősz folyamán a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének Székelyhídon megtartott közgyűlésén részt vevő médiaszakemberek egy csoportja ellátogatott a kúriába is, és hírét vették Szűcs tervének. A látogatók között volt **Csermák Zoltán**, a magyar köztelevízió munkatársa is, s december elején 900 kötet társaságában tért vissza Ottományba, hogy ily módon támogassa az olvasást megszerettető különböző programokkal társított könyvtár létrehozását.

D. Mészáros Elek

Húszéves lett a Székelyhídi Férfikórus

Az itthon és külföldön egyaránt ismert és elismert Székelyhídi Férfikórus tavaly töltötte be 20. életévét. Nem csináltak a dologból nagy ügyet, teszik a dolgukat úgy, ahogy eddig: heti rendszerességgel próbálnak, és elfogadják a meghívásokat a rangosabb eseményekre.

Karancsi Béla (jobb szélen) vezetésével a névnapokat is együtt ünneplik

„Nekünk minden együttlét ünnep, így nem kellett külön ünnepelnünk a kerek évfordulót" – mondta beszélgetésünk során a kórus alapító vezetője, **Karancsi Béla** mérnök-tanár. 1997 őszén alakult meg az énekkar az RMDSZ városi szervezetének és az akkori polgármesternek, Holczman Barnának a kezdeményezésére azzal a szándékkal, hogy a következő év március 15-én műsorral tudjanak fellépni. Alapító vezetőnek Karancsi Bélát kérték fel arra alapozva, hogy ő két éven keresztül a Petőfi Sándor Líceumban zenét is tanított. Igaz, kórust nem vezetett addig, de engedett az unszolásnak, és belevágott. A tagok toborzásában az érdekvédelmi szervezet is segédkezet nyújtott.

Összegyűltek a vállalkozó kedvű énekesek, és 26 fővel megalakult a kórus azzal a közös elhatározással, hogy mindentől és mindenkitől független, hagyományőrző formáció lesz. Első, bemutatkozó fellépése – a tervnek megfelelően – 1998. március 15-én volt Székelyhídon. Azóta a kórus számtalan meghívásnak tett eleget szűkebb hazánkban, Bihar megyében és számos magyarországi településen egyaránt, például Nyíradonyban, Létavértesen, Pocsajban, Bagaméren, Körösszegapátiban, Álmosdon, Kokadon.

A mihályfalvi színpadon szintén egy találkozón 2015-ben

Székelyhídon elevenen élt a karéneklés szelleme, hiszen már 1897-ben létezett itt az Önkéntes Tűzoltók Egyletének kórusa, s egészen az I. világháborúig működött. 1921-ben újraindult a férfikórus, 1931-ben a romániai Magyar Dalosszövetség ezüst emlékéremmel tüntette ki. Sajnos a II. világháború véget vetett a dalárda működésének. 1955 és 1964 között a középiskolának volt egy diákkórusa, majd 1972-ben megalakult a Harmónia vegyes kar, s 1977-ben országos II. helyet, két évre rá pedig IV. helyet ért el. A Harmónia vezetőhiány miatt 1987-ben felbomlott.

Pontosan száz évvel az első székelyhídi dalárda megalakulása után jött létre a Székelyhídi Férfikórus, s mind a mai napig él és virul. Tevékenysége példaértékű volt, maga után vonta a katolikus és református egyházi, illetve a Búzavirág elnevezésű női kar megalakulását. Jelenleg tehát a városnak négy jól működő kórusa van.

– *Megalakulásukkor számítottak arra, hogy megérik a két évtizedes kort?* – érdeklődtem Karancsi Bélától.

– Akkor csak az volt a célunk, hogy a legközelebbi március 15-én méltó műsorral tud-

A tavalyi székelyhídi kórustalálkozón

junk ünnepelni. Menet közben azonban mindannyian megszerettük a közös éneklést, olyannyira, hogy már széjjel sem lehetett volna verni bennünket. Eleinte csak katonadalok szerepeltek a repertoárunkban, de folyamatosan bővítettük, hogy más polgári és egyházi ünnepeken, megemlékező műsorokon is felléphessünk. A városi és egyházi elöljárók biztattak, lelkesítettek a folytatásra, és mi szívesen megfogadtuk.

– *Hol, milyen rendszerességgel próbálnak? Ma hány tagot számlálnak?*

– Kezdetben a mostani múzeum épületében gyűltünk össze minden kedden. Ha esett, ha fújt, ha volt fellépés, ha nem, a kedd az éneklésről szólt és szól a mai napig. Sajnos ott nem volt fűtés, ezért áttettük a próbák helyszínét a református gyülekezeti terembe. A múzeum felújítása után visszatértünk a kezdeti helyszínre. Nyáron tartunk egy rövidebb szabadságot, de a vége felé már érezhetően hiányzik az együttlét. Erre a legjobb bizonyítékot az a Magyarországra költözött tagunk, Darnai Feri bácsi adja, aki Kokadról visszajár a próbákra és fellépésekre. Sajnos ma már csak 15-en vagyunk. Akik elmentek közülünk, vagy messzire költöztek, vagy távoztak az élők sorából, vagy előrehaladott koruk miatt jutottak erre a döntésre. Jöttek új tagok, de sajnos kevesebben, mint ahányan elmentek. Már évek óta nem csatlakozott hozzánk senki, ezért most élve az alkalommal, ezúton is nagy szeretettel hívom körünkbe az új énekeseket. A kórustagok között a munkakapcsolaton túl erős baráti kötelék is van. Mindenkinek megünnepeljük a névnapját, ezek az alkalmak – időjárástól, lehetőségtől függően akár bográcsozással összekötve vagy egy étteremben – egyben próbát is jelentenek. A közeli névnapokat együtt ünnepeljük, évente 5-6 ilyen felemelő, nagyon hangulatos alkalom van.

Érköbölkúton is énekeltek a Rákóczi-szobor avatásán

– *Közismerten gazdag a repertoárjuk. Honnan, hogyan jut hozzá a szövegekhez, kottákhoz?*

– Egy ideig, 2004–2006 között Veres László Zsolt református karnagy volt a vezetőnk. Tőle nagyon sok új éneket tanultunk, és sok kottát örököltünk. Ekkor kezdtünk el rendszeresen református és katolikus egyházi énekeket énekelni. A katona- és hazafias nótákat olyan kottákból énekeljük, melyeket azoktól a felmenőimtől örököltem, akik részt vettek elődeink kórusmozgalmában. Jelenleg a világháló lát el bennünket anyaggal. Ez elvileg kimeríthetetlen forrás.

– *Milyen elismerésekben részesültek?*

– A részvételi oklevelek már tekintélyes helyet igényelnek, ezeken túl 2009. január 22-én A magyar kultúráért díjjal tüntették ki kórusunkat a megye művelődési életében kifejtett tevékenységéért. Ugyanannak az évnek júliusában a Pro Patria Alapítvány díjazta tevékenységünket. Eleinte jártunk versenyekre, később lemondtunk erről, mert a megmérettetések miként nekünk nem kedvezett. Nem szerencsés dolog egy több szólamban éneklő férfikórust egy férfi dalárdával azonos csoportban versenyeztetni. Olyan sok kórus pedig nem volt, hogy tematikusan feloszthatók legyenek.

– *Hogyan látja a kórus jövőjét?*

– Fogyunk, de bizakodóak vagyunk. Kezdünk kiöregedni, a fiatal utánpótlás pedig gyéren érkezik. Nem akarjuk abbahagyni, tovább éneklünk, remélve, hogy jönnek majd fiatalok, akkor is, ha ez a típusú karéneklés manapság nem divat. Küldetésszerűen fenntartjuk és próbáljuk továbbadni a katona- és hazafias dalokat meg a nótákat. A közönség visszajelzése azt mutatja, hogy nem dolgozunk hiába, ez ad erőt a további munkához, meg az is, hogy nagyon szeretünk énekelni. Egy időben több szólamban is énekeltünk, most – fogyásunk okán – visszatértünk az egyszólamú előadásra. Tény, hogy ameddig tudunk és igény van rá, mi énekelni fogunk.

Szőke Ferenc

Kosorrúak a börzén

A regisztrált kisállat-tenyésztők nem a haszonszerzés kedvéért nevelik kedvenceiket, hanem azért, mert örömüket lelik benne. Mindent megadnak az állatoknak azért, hogy egy-egy kiállításon a legjobbak legyenek. Fizetségük a sikerélmény és a kupa vagy érem, amit vitrinjükben nagy becsben tartanak.

Bundik Sándor a díjnyertes kék óriás kosorrúval

Margitta és környéke legjelentősebb regisztrált nyúltenyésztője **Bundik Sándor** nyugalmazott gépészmérnök. A ’90-es években kezdett tenyésztéssel foglalkozni, eleinte csak három nősténnyel és egy bakkal. Megszerette ezt a foglalatosságot, állománya egyre gyarapodott, 2005-ös nyugdíjba vonulása után pedig ideje is jobban lett rá. Még attól az évtől hivatalos tagja lett a kisállattenyésztők temesvári egyesületének, mivel akkor még Margittán nem volt nyúlszakosztály. Az ő kezdeményezésére, a galambszakosztály bővítésével 2012-ben aztán a Berettyó-parti városban is megalakult, és azóta elég jelentős eredményeket értek el. Itthon és külföldön is rendszeresen járnak kiállításokra. Magyarországon Kondoroson, Szarvason, Hajdúszoboszlón, Kiskőrösön mutatták be büszkeségeiket, Szlovákiában pedig Nyitrán, Rozsnyón és Nagyidán. Évente általában kilenc-tíz kiállításon vesznek részt.

Jelenleg Margittán négy nyúlász van, de a Bundik Sándoré a legnagyobb állomány. Ő tagja a nyúltenyésztők szlovákiai szövetségének is. Mint mondja, ez az elfoglaltság egész embert igényel, és ő nyugdíjasként eleget tud tenni ennek a feltételnek. Társai még dolgoznak, így csak „félgőzzel” tudnak nyúltenyésztők lenni. Beszélgetőtársamat a kiemelkedő eredményeiről kérdeztem.

– Voltam országos román bajnok a kék színű óriás kosorrú nyulammal, Magyarországon, Szikszón ugyanezzel lettem országos baj-

A margittai kiállításon

Ezek is díjnyertes német óriás kosorrúak

Néhány kedvenc kupa

nok. Kisebb versenyeken több bajnoki címet nyertem a színes kosorrúakkal. A serlegek és oklevelek már jelentős helyet foglalnak el.

– Természetszerű, hogy a nyulak szaporodnak. Van kereslet a fajnyulakra, tudja értékesíteni őket?

– A nyúltenyésztés költségekkel jár. A nyúlház, a ketrecek, az etető- és itatórendszerek befektetést igényelnek. Ezért, hogy a hobbim ne legyen veszteséges, értékesítem a süldőket. Járok a nagyváradi piacra és Magyarországon a monorira, mely Közép-Európa nyúlbörzéjének számít. Internetes oldalakon is hirdetem az állományomat, ezen az úton is akad vevő. A leghatékonyabb viszont ilyen szempontból a legnépszerűbb közösségi oldalon való hirdetés. Nekem is kell frissítenem az állományomat, legalább kétévenként. Ilyenkor a meglévőt eladom más tenyésztőnek vagy a húsukat értékesítem. Mivel nagyon egészséges a nyúlhús, mindig akad rá vevő. A díjnyertes tenyészállatokat nem vágom le, érzelmi és erkölcsi okokból nem tudnám megtenni, őket végelgyengülésig tartom. Elmondhatom, hogy a hobbim végeredményben nem ráfizetéses. Igaz, meggazdagodni sem lehet belőle, de az egész család egészséges és ellenőrzött húst ehet. Nemrég voltam Németországban a lipcsei nyúlfesztiválon. Ide elhozzák állataikat az egész országból a német tenyésztők. Négyévenként rendezik meg, s amikor tehetem, elmegyek megnézni, vásárolni. Általában egyéves állatokat veszek, adnak hozzájuk törzskönyvet és állatorvosi igazolást. Ezekre a határátkelőnél is szükség van. Szállításukhoz speciális ládákat készítettem, hogy az utaztatás minél kevésbé viselje meg őket.

A rámázásba is besegít, itt a tűzőgépnél

– Úgy tudom, ön gépészmérnök végzettségű, majd a bútorgyártásban kamatoztatta tudását. Talán ennek köszönhető, hogy be tud segíteni feleségének a képkeretező vállalkozásába. Mit kell tudnia egy képkeretezőnek?

– Elsősorban a gépek beállításában, az anyagbeszerzésben segítek, de szakmai tanáccsal is. Nem mindegy, melyik festmény milyen rámát kap, az milyen fából készül, milyen széles. A bútoriparban szert tehettem ilyen ismeretekre is. A kereteket folyóméterben megrendeljük Olaszországból, itthon pedig elkészül a kért ráma. Mivel ez teszi teljessé a képet, fontos, hogy hozzá illő, ízléses legyen. Nem a keretnek kell dominálnia, csak ki kell emelnie a benne lévő képet. Együtt kellemes hatást kell adniuk. A feleségem a fővállalkozó. Tulajdonképpen ez külön szakma, amit meg kell tanulni és évek munkájával tökéletesíteni. Margitta festőművészei állandó klienseink. Igaz, nincs konkurencia, mert a mienk az egyedüli képkeretező műhely. Külön kell rendelni a vékony, 2 mm-es üveget, mert ilyen már az üvegezőknél nem található. Ha marad még időm, akkor tanácsokat is szoktam adni bútorkészítés terén fiatal vállalkozóknak. Az évek során megszerzett tudást szívesen átadom azoknak, akik most kezdik a szakmát.

Bundik Sándor 1954-ben született Margittán, ott végezte iskoláit érettségiig, majd Temesváron gépészmérnökként diplomázott 1981-ben. A margittai szerszámgépgyárban kezdte el pályafutását, tíz évig dolgozott ott, majd a bútorgyárba került, és rövidesen vezérigazgatónak választották. Szeretett ott lenni, sikeresen vezette a gyárat, de egészségi állapota miatt 2005-ben betegnyugdíjba kellett vonulnia. Ám azóta sem tétlen. A fent említett foglalatosságok kitöltik életét és tartalmat adnak neki.

Szőke Ferenc

Szárnyalva az igazi

Egyre többen utaznak manapság repülőgéppel, bővülnek a repterek, az elérhető úti célok. Az új járatok pedig szükségessé teszik a stewardessek számának a növelését is. Az egyik világhírű légitársaság kötelékében dolgozik a nagyszalontai származású Kertmegi Dóra, vele beszélgettünk a légiutas-kísérő szakma előnyeiről és hátrányairól.

Kertmegi Dóra légiutas-kísérő

A huszonnegyedik évében járó Kertmegi Dóra a hajdúváros szülötte, az Arany János Elméleti Líceumban érettségizett matematika–informatika szakon, és Budapesten tanult tovább a SZÁMALK-Szalézi Szakközépiskolában légiutas-kísérő és turizmus szakon.

– Tanáraim az egykori magyar légitársaság, a Malév légiutas-kísérői voltak, a gyakorlati képzést pedig az Austrian Airlines kötelékében, Bécsben végeztem. 2015 májusában jelentkeztem a Ryanair ír központú, európai diszkont, úgynevezett „fapados" légitársasághoz, és a sikeres interjú után egy hónappal el is kezdtem a hathetes kötelező képzést. Még előtte mindenkinek kiosztották egy úgynevezett bázisát – összesen 86 bázisa van a légitársaságnak egész Európában –, ez lényegében az új otthonomat jelentette. Így kerültem Milánóba, másfél évig éltem ott, majd 2016 szeptemberében áthelyezést kértem Berlinbe, jelenleg is ott élek.

– Gyerekkora óta stewardessnek készült?

– Álmodoztam ilyesmiről, de biztosra csak 17 éves koromban határoztam el, hogy én ezt a pályát választom, és igyekeztem minden tőlem telhetőt megtenni, hogy sikerüljön.

– Miért döntött e mellett a szakma mellett? Mi vonzotta benne a leginkább?

– Nagy volt a dilemma nálam is, amikor a felnőttkor közeledtével egyre többen és sűrűbben tették fel azt a bizonyos „és mi leszel, ha nagy leszel" kérdést. Nem volt egyszerű döntés, de természetesen, mint mindig, szüleim és családom nagyon sokat segítettek. Tizenhat éves koromban apukám állásajánlatot kapott Angliában. Karácsonykor meglátogattuk anyukámmal. Az volt életem első repülése, és abban a pillanatban bele is szerettem. A felszállást megelőző gurulás a kifutópályán, amikor a gép óránként 240–280 km-es sebességgel megy, még ma is az egyik kedvenc részem.

– Melyek az eddigi legemlékezetesebb élményei utaskísérőként?

– A skót utasok előszeretettel választják Berlint legénybúcsúk helyszínéül, így sok vicces helyzet és beszélgetés szokott kialakulni. Legemlékezetesebb talán az volt, mikor egy teljesen ismeretlen utas felszálláskor egy csokor virágot nyomott a kezembe, mondván, hogy ezt nekem hozta, valamint egy akkora beszállókártyát mutatott, mint amekkora én vagyok.

– Mi jellemzi napjainkban az utaskísérő szakmát?

– Sokan úgy gondolnak a légiutas-kísérőkre, mint légi pincérekre, holott ez távol áll a valóságtól. Ez a munka sokkal több annál, mint kávé és tea felszolgálása. Természetesen ez is hozzátartozik a munkakörünkhöz, de az utasok biztonsága az elsődleges szempont.

Ha újra kezdhetné, ugyanezt a szakmát választaná

Remek kollégákkal jó a hangulat

Miért jó? Én azért szeretem, mert rengeteg új és érdekes emberrel ismerkedtem meg a világ összes részéről, az egyik legjobb barátnőm például brazil származású. Minden nap teljesen más utasokat látok, más kollégákkal repülök, így sosem unalmas, és mindig tanulok valami újat. Rengeteg olasz, portugál és spanyol kollégám van, mindennap fejleszthetem velük a nyelvtudásomat. S hogy miért nem jó? Igazából csak két dolog jut eszembe: a hajnali 4 órai kelés és a fegyelmezetlen utasok, akik veszélyeztetik a többi utas és a személyzet biztonságát, de természetesen erre is megvan a megfelelő eljárásunk, és szerencsére nem sűrűn fordul elő.

– Mit tanácsol azoknak, akik szintén erre a pályára készülnek?

– Én csak ajánlani tudom. Úgy érzem, általa rengeteget fejlődött a személyiségem, sokat tanultam az életről, és nem utolsósorban független lettem. Nem ajánlom olyanoknak, akik túlságosan kötődnek a városhoz, ahol felnőttek, hisz amióta elkezdtem dolgozni, összesen háromszor látogattam haza, de végül is az egész dolog lényege pont ez, hogy utaskísérőként világot láss és tapasztalatot szerezz. Rengeteget önállósodtam a munka által, hiszen amikor elküldtek egy idegen országba, ott teljesen magamra maradtam, egyedül kellett lakást találnom magamnak, utánajárni a papíroknak és minden hivatalos dolognak. Alkalmazkodnom kellett mindig az adott ország kultúrájához, szokásaihoz és embereihez, és ez csak még jobban kibővítette a látókörömet.

– Ha most állna pályaválasztás előtt, akkor is légiutas-kísérőnek menne?

– Körülbelül három hónapja dolgoztam a cégnél, amikor meglátogattam a szüleimet Angliában, és anyukám arról faggatott, hogy milyen a munka, szeretem-e vagy esetleg megbántam. Tisztán emlékszem, erre csak annyit válaszoltam: nem tudnám elképzelni, hogy mást csináljak, annyira élvezem. És ez a mai napig így van. Szeretem a munkámat annak ellenére, hogy néha hajnalban kell kelnem, sokszor hosszú, fárasztó napom van, vagy esetleg egy-két rakoncátlan utas majdnem kihoz a sodromból. Mégis remek emberekkel dolgozom együtt, annyit utazhatom, amennyit csak akarok, és nem utolsósorban olyan anyagi biztonságot nyújt ez a munka, amilyen elég kevés helyen adatik meg manapság.

Balázs Anita

Jövőbe mutató múltmentés Székelyhídon

Másodszor rendezték meg az Érmelléki adventi fonót a mögöttünk hagyott esztendő decemberében. A kerek egy hétig tartó eseménysor megmozgatott gyermekeket, fiatalokat, de még idősebbeket is. Az adventi fonó sikere és népszerűsége töretlen.

A tartalom – a hagyományőrzés továbbadása, a népi értékek felmutatása – ezúttal sem változott, mindössze a lebonyolítás helyszíne tevődött át a munkásklubból a városi múzeum aulájába. A létavértesi Rozsnyai István Muzeális Gyűjtemény munkatársai, akik eddig is több rendezvényen partnerként voltak jelen Székelyhídon, ezúttal sem maradtak távol.

A gyermekek kézügyességét is fejlesztették játékos formában

A Mikulás jól érezte magát a krampuszlányok társaságában

A csigatészta készítésének fortélyait az idősebbektől lehetett ellesni

A nyitónapon munkatársaik, **Kővári Emese**, **Jenei Szabina** és **Jenei Alexandra** a mézeskalács-készítés tudományát hozták magukkal. Bebizonyosodott, hogy az értékteremtésre való nevelést nem lehet elég korán kezdeni, hisz aprócska, előkészítő osztályos gyermekek gyürkőztek neki a tésztanyújtásnak, szaggatásnak, majd a sütésnek. A jól bevált ütőfás technikát is kipróbálták (egy fából készült formából a beletömködött tésztát óvatosan ki kell ütögetni). Szebbnél szebb mintájú formákat hoztak magukkal a létavértesi oktatók. Ügyes pedagógiai érzékre vall, hogy a gyakorlati munka közepette történelmi múltunkról, nagyanyáink szokásairól is meséltek a kicsiknek. A fenti sorok valóságtartalmát nehéz lenne utólag dokumentálni (hacsak fotók révén nem), hisz az ízletes, mutatós és illatos mézeskalácsok, amint megsültek, azon nyomban készítőik „áldozatául" is estek.

Második nap Székelyhíd utcáin gyakorta elhangzott a „Hó, hó!", de ez nem a havas tájnak szóló örömkiáltás volt, hanem a Mikulás fogatát húzó lovakat csitítgatta ekként Buta Attila és segítői. A klímaváltozáshoz alkalmazkodva a fehérszakállú kénytelen volt a szánkóját hintóra váltani. De azért nem keseredett el nagyon, két gyönyörűséges krampuszlány ült mellette a kocsin. A gyermekek pedig örömmel futottak az utcára Mikulást nézni.

Másnap táncparádé jelentette a csúcspontot: a **Béres Csilla** zenepedagógus vezette helyi Zajgó Néptánccsoport mutatta be rátermettségét. A tanító nénik elkísérték az alkalomra diákjaikat, s azok hamar bekapcsolódtak a pörgésbe. Igazi táncházzá nemesült a tér.

A csigacsinálót már nagyon várták a gyerekek, legtöbbjüknek fogalma sem volt arról, hogy mit is jelent ez valójában. Maga a kifejezés dallamossága „felcsigázta” őket. A csigatészta sodrásához bizony kell ám rutin, a jobbára idősebb asszonyok még őrzik ezt a fajta tudományt. A Székelyhídi Református Egyházközség Nőszövetségének tagjai mellett eljöttek a csigacsinálóba az Érköbölkúti Nőszervezet és a helyi Búzavirág Népdalkör asszonyai is. Az est folyamán készített csigatésztát a helybeli református egyházközségnek adományozták, onnan a nehéz körülmények között élőkhöz juttatták el.

A mézeskalácsot nemcsak megenni, de készíteni is jó

Játszva tanultak a kicsik

Tánctanulás Béres Csilla irányításával

A szombati nap nyújtotta a legváltozatosabb programkínálatot. Karácsonyi képeslapot készítettek, gyöngyöt fűztek, konzervdobozokat, üvegeket fonaldíszítéssel borítottak a gyerekek. Az érmihályfalvi mézeskalács-készítő, **Jakó Jolán** csodálatos, már-már művészi termékeit mutatta be. A természetközeliség jegyében a kézzel való tengerifejtést gyakorolták, majd a csupasz csutkából épült a góré. A nemezelés során apró ékszerek, kitűzők készültek. Bemutatkozott egy csuhéfonó mester is portékáival, rongyszőnyegkészítést is lehetett gyakorolni. **Szabó Ferenc** fafaragó immár visszatérő meghívottja a fonónak, főként a fiúkat varázsolta el a véső sercegő hangja, a forgácsröppenés.

Az egyhetes programot ifjúsági szentmise zárta a római katolikus templomban, ennek keretében egy újabb adventi gyertyának fénye lobbant fel, jelezve az igazi világosság közeledtét.

D. Mészáros Elek

Szoborra gyűjtenek a debreceni huszárok

Tavaly tavasszal jártak lovas túrán – a határt is átlépve – a debreceni hagyományőrző huszárok. A túra egyik állomása Érsemjén volt, itt tisztelegtek a tizenötödik aradi vértanúként is emlegetett Kazinczy Lajos emlékoszlopánál, és bejelentették, hogy kezdeményezik szobrának felállítását.

Kazinczy Lajos honvéd ezredes arcképe

A hajdú-bihari huszárbandérium – mely 29 éves hagyományőrző munkájának elismeréseként a múlt hónapban felvételt nyert a Debreceni Települési Értéktárba – még tavaly májusban nagy lovas túrát szervezett a magyar–román határ közelében, majd átlépve a határt, eljutott a közeli Érsemjénbe is. A bihari településen született Kazinczy Ferenc költő, nyelvújító; Lajos nevű fia (1820–1849) az 1848–49-es szabadságharc mártír honvéd ezredese, hadtestparancsnok volt. 1849. október 25-én, 29 éves korában lőtték agyon az aradi vár sáncárkában; a tizenötödik aradi vértanúként szokás említeni.

A tizenötödik aradi vértanúra eddig kopjafa emlékeztetett Érsemjénben

A májusi túrán **Csontos János** hajdúsági huszáregyesületi elnök jelentette be, hogy mivel a debreceni huszárok szívügyüknek tekintik a katonai emlékek ápolását, kezdeményezik Kazinczy Lajos honvéd ezredes szobrának felállítását, amihez százezer forintot (1400 lej) adományoznak Érsemjénnek. Időközben a kezdeményezéshez csatlakozott több erdélyi székely huszáregyesület is, valamint ezer lejt adományozott a Szilágy megyei **Lelik István** és ugyanennyit **Lakatos Zoltán**, a debreceni központú Hajdú Gabona Zrt. vezérigazgatója is október végén Érsemjénnek. **Balazsi József** érsemjéni polgármester ígéretet tett arra, hogy az 1848-as forradalom és szabadságharc kirobbanásának 170. évfordulója tiszteletére, ebben az évben, állni fog a vértanú Kazinczy Lajos ezredes szobra; **Mihály Gábor** székelyhídi születésű budapesti szobrászművész készíti majd el. Akik támogatni szeretnék a nemes kezdeményezést, keressék fel az érsemjéni polgármesteri hivatalt.

A szoboravatásra várhatóan október 25-én, csütörtökön, a mártír ezredes kivégzésének emléknapján kerül majd sor Érsemjénben – tájékoztatta szerkesztőségünket **Szoboszlai Endre**, a Hajdú-Bihar Megyei Huszár és Lovas Hagyományőrző Sport és Kulturális Egyesület sajtófelelőse.

Teréz anyától Aranyig

Beszélgetés Mihály Gábor szobrászművésszel

Mihály Gábor Munkácsy-díjas szobrászművész neve nem ismeretlen a bihari magyarság számára. Amellett, hogy 1942-ben Székelyhídon született, több alkotásával is találkozhatunk megyénk településein.

Mihály Gábor hazatalált szülőhelyére

Nem érzi tősgyökeres székelyhídinak magát, de – amint fogalmazott – mindig is kereste a lehetőséget, hogy kapcsolatba lépjen szülőhelyével. Mintegy másfél évtizede jött el ennek az ideje, akkor találkoztunk először, akkor látogatott először Székelyhídra. Családja a második világháború idején jött az érmelléki településre, édesapját mint pénzügyi szakembert a második bécsi döntés után helyezték Békés megyéből az akkori székelyhídi járás pénzügyi hivatalába. A múlt év végén Budapesten kerestük fel Érsemjén polgármesterével, Balazsi Józseffel. Azt beszélték meg, miként gazdagíthatják a községközpont szoborparkját Kazinczy Lajos 48-as honvéd ezredesnek, a 15. aradi vértanúnak, a település nagy szülötte, Kazinczy Ferenc fiának emléket állítva. Ezt az alkalmat kihasználva beszélgettem az Európa-szerte ismert művésszel családjáról, alkotásairól, partiumi kötődéséről.

– Székelyhídon születtem, de pár hónapos koromban már el is költöztünk onnan. Nem vagyok tehát tősgyökeres székelyhídi, és eltelt 40-45 év, amíg felkerestem a szülőhelyemet. Akartam én menni, de valahogy sohasem jött össze. Nem járult hozzá az egykori politikai helyzet sem, a ’89-es fordulatig nem nagyon volt rá lehetőségünk, hogy Romániába menjünk. Születésem után nem sokkal apámat kivitték a frontra, fogságba esett, anyámnak az utolsó pillanatokban sikerült visszajönnie Békés megyébe, a szüleihez, mondhatni hazamenekültünk.

– Az Érmellék több településén is vannak szobrai, alkotásai hirdetik művészetét Érmihályfalván, Csokalyon, Érsemjénben és már Nagyváradon is. Itt tavaly nyár óta áll Arany János egész alakos szobra. Hogyan ismerték meg, hogy felkérjék ezeknek az elkészítésére?

– Úgy volt lehetséges, hogy elmentem a szülőhelyemre, mert már nagyon foglalkoztatott, hogy megtaláljam, felkeressem azt a települést, ahol megláttam a napvilágot. Az embert izgatja, hol is jött ő a világra. Mivel az évek folyamán jó kapcsolatokat alakítottam ki, nagyon szerettem odamenni, és tovább is mászkáltam az Érmelléken, felkerestem Érmihályfalvát, Érsemjént, más falvakat is. Csokalyon elkészítettem Fényes Elek büsztjét. Nagyon örültem a semjéniek barátságának, Balazsi József polgármesterrel nagyon jó a kapcsolatom. Örülök, hogy a Fráter Loránté után még egy szobor elkészítésére felkértek, és remélem, Kazinczy Lajos szobrát jövőre meg tudom valósítani. Ezekkel az alkotásokkal, úgy érzem, visszataláltam a szülőföldemre.

(folytatás a következő oldalon)

Teréz anyától Aranyig

(folytatás az előző oldalról)

– A mihályfalvi szoborról, az ’56-os emlékműről mondana valamit?

– Két szobrom is van Érmihályfalván, Andrásy Ernőé a másik. Az emlékmű nagyon fontos volt számomra, hiszen édesapámat ’56-osként három évre börtönbe zárták. Nagyon szimpatikus volt az ajánlat, amikor Kovács Zoltán akkori polgármester felkért, hogy csináljak a város számára egy ’56-os emlékművet, és remélem, hogy ez sikeres is lett. Azt hiszem, hogy a romániai magyarok egyöntetűen reagáltak az 1956-os eseményekre, de talán Érmihályfalván bontakozott ki a legjobban, és csoda, hogy ilyen elszántan és ilyen bátran kiálltak a magyar forradalom mellett. Voltak, akiket halálra ítéltek innen.

– Milyen a kapcsolata az utóbbi időben ezzel a vidékkel, miután „hazatalált a szülőföldjére”?

Teréz anya bronzmását az albánok rendelték meg

Az érmihályfalvi ’56-os emlékmű

Az Arany-szobor Nagyváradon

Érsemjén szoborparkjába, a Fráter Lorándé mellé tervezik felállítani Kazinczy Lajos szobrát

A művésztelepen műhely is tartozik a lakáshoz

– Sűrűn járok Romániába, nemcsak a Partiumba vagy az Érmellékre, de sokszor felkeresem a Székelyföldet is; Szentegyházán érzem úgy, hogy valahogy azonosultam a romániai valósággal. Azt vallom, hogy Isten sugallata alapján a Magyarországon játszott román kézilabdázó, Marian Cosma emlékművét is nekem kellett elkészítenem, ez valami küldetés volt számomra. A szobor a veszprémi sportcsarnok előtt áll. Ezt az alkotásomat mind a románok, mind a magyarok kedvelik. A sportoló édesapjával is alkalmam volt találkozni, sőt felajánlottam, hogy a veszprémi portré meglévő mását helyezzék el valahol Romániában, de eddigi nem jelentkezett érte senki.

– Ön Európában is ismert szobrászművész, hiszen Lausanne-ban áll a kerékpárosokat ábrázoló, nagyszerű alkotása. Lehetne erről többet megtudni?

– A Nemzetközi Olimpiai Bizottság múzeuma a Genfi-tó partján áll Lausanne-ban. Voltam olyan szerencsés meg igyekvő, hogy az újonnan épített múzeum elkészültekor az én szobromat is felavatták. Az 1980-as évek vége

Az alkotó Marian Cosma szobrának makettjével

Ibsen büsztjét is megformálta

felé, amikor Schmitt Pál a MOB főtitkára volt, felkért, hogy Juan Antonio Samaranch NOB-elnök látogatására készítsek valamilyen szobrot. Megerőltettem a fantáziámat, és azóta is ott áll a szobor, nagyon sikeres, és jó fényt vet a magyar művészetre és a magyar sportra.

– Nagyvárad tavaly nyáron egy újabb köztéri szobrot kapott, még ha nem kimondottan köztéren áll is, hanem a Partiumi Keresztény Egyetem szép parkjában, a róla elnevezett otthon előtt Arany János szobra. Ez is az Ön alkotása.

– Hála az Istennek, kaptam ezt a megbízást Tőkés László európai parlamenti képviselőtől, és úgy érzem, ennek sikeresen eleget tettem.

A svájci Olimpiai Múzeum szoborparkjában „tekernek" a kerékpárosok

Nem könnyű egy ilyen 180 centis szobrot elkészíteni, a szobrászat tele van fizikai munkával. Lehet, hogy azért is választottam ezt a küldetést, mivel itt jól találkozik a fizikai és szellemi munka, ennek finom, harmonikus együttléte tudja éltetni az embert.

– Mit kell tennie egy szobrásznak, hogy kiérdemelje a Munkácsy-díjat?

– Ezt régebben kaptam, 1979-ben. Akkor egy zsákai alkotótáborban egy 65 méter hosszú domborművet készítettem rézlemezből; borzasztó nagy munka volt. Szakmailag is fontos alkotás volt az életemben, ezt díjazták. Azóta is készítettem egy-két komoly munkát, de díjazni már nem díjazták. Nagyon sok munkám, jóval százon felül, áll Magyarországon különböző köztereken, például Békés megyében. De vannak szobraim a Felvidéken is, például Révkomáromban Sisi lovas szobra az Európa parkban. Nemsokára átadjuk ugyancsak ott Görgey Artúr lovas szobrát. Most Szkander bég szobrán dolgozom, az albánok rendelték meg nálam. Néhány évvel ezelőtt ugyancsak albán kérésre elkészítettem Budapesten Teréz anya szobrát, s mivel meg voltak vele elégedve, kérték Szkander bég mellszobrát is; ez is itt lesz felállítva Budapesten, a Városligetben. Dolgozom egy másik alkotáson, mellyel a kulákoknak, a régi magyar parasztoknak állítok emléket; ehhez is személyesen kötődöm, nagyapám valamikor kulaklistán volt.

– Kérem, beszéljen a művésztelepről, ahol él. Kik a szomszédai, mivel érdemli ki valaki, hogy ott lakhasson?

– Ez nehéz kérdés, valószínűleg művészek laknak itt, de már annyira megváltozott a világ, hogy már azt sem tudom, kik. Valamikor erdélyi menekült szobrászművészeknek épültek ezek a házak; az biztos, hogy Kós Károly szellemi hagyatékán élők tervezték őket, a II. világháborúban nagy részüket lebombázták, de újraépítették. Én úgy jutottam ide, hogy kértem egy lakást, itt megüresedett, s mivel ezeket a lakásokat műteremmel is ellátták, kaptam egyet. Ma már nincs összetartás az itt lakó művészekkel.

– Hogyan telik egy szobrász napja?

– Reggel négy órakor kelek. Elmegyek mindennap úszni, majd átöltözöm, és elkezdek dolgozni a műteremben, mely hatalmas. Dolgozom délig, kora délutánig, nagyjából addig elvégzem a munkámat.

Dérer Ferenc

A földkerekség nyelvei között

Két évvel ezelőtt, 2015 nyarán megkíséreltem felelni arra a nem mindennapi kérdésre, hogy hány szó van a magyar nyelvben. Mostani írásommal továbblépek. Arra keresem a választ, hogy anyanyelvünk hol helyezhető el azon az égitesten, amelyen élünk.

Giuseppe Mezzofanti nagyra tartotta nyelvünket

Balázs Nándor László akadémikus

Megnyugtató válasszal kezdem: a 14 és fél millió magyarnak nem kell szégyenkeznie amiatt, hogy a terjedelmes felsorolásnak a végére kerül. A Francia Tudományos Akadémia filológus szakértői szerint – három évtizeddel ezelőtt – világunkban 2796 nyelvet beszéltek. Hol a helyünk e népes társaságban? A nyelvstatisztikával foglalkozók az előkelő 37.-re érdemesítettek bennünket.

A neveléstudomány a tanítóktól, tanároktól megköveteli, hogy az érthetőség kedvéért minél többször szemléltessenek. Ezt teljesítendő, most arra kérem olvasóinkat, hogy képzeljenek el egy szokatlanul hosszú, közel 3 méteres asztalt. Ennek lapjába tűzzék minden nép apró zászlócskáját. Ezt követően pedig keressék meg a magukét. El sem hiszik, hogy a piros-fehér-zöldet e hosszú asztal legelején, a 3. és 4. centiméter között fedezik föl. Ismerjük el: mi magyarok a magunkét – a világnyelvekhez viszonyítva – már-már jelentéktelennek tartottuk.

Amikor Tallinnban jártam, a turistákat vezető észt kisasszony a saját népéről kissé szégyellősen mondotta el, hogy ők igen kevesen vannak, csupán 1 300 000-en. Ám van nekik egy nagy testvérük, a magyar nép, s erre a rokonságra ők fölöttébb büszkék.

A filológusok egy nyelv rangját nem csak a beszélők számával érzékeltetik. Ennél fontosabb szépsége, dallamossága, kifejezőereje. **Giuseppe Mezzofanti** olasz bíboros, aki 58 nyelvet beszélt, közöttük a magyart is, egy cseh filológuscsoporttal ezt közölte: „Tudják-e, melyik az a nyelv, amelyet ritmusa, harmóniája okán a többi elé emelek, s a göröggel, latinnal egy sorba helyezek? A magyar. Ők maguk sem tudják, hogy nyelvük mily kincset rejt." **J. Gottfried Herder** német esztéta és filozófus 1770 táján már temette a magyar nemzetet. Viszont 1790-ben elismerte, hogy nyelvünk nagy kincs. „Van ennek a népnek kedvesebb kincse, mint a nyelve? Benne él egész gondolatvilága, zivataros történelme, hite, egész szíve és lelke." **Balázs Nándor László**, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, aki több nyugati egyetemen a fizikatudomány kutatója volt, s az '50-es évektől (2003-ban bekövetkezett haláláig) az Egyesült Államokban élt, egy nemzetközi tanácskozáson az alábbiakat jelentette ki: „Az anyanyelv, mely mindannyiunk ifjúkorának éltető, tudatformáló rendszere volt, sajátosan magyar stílusúvá alakította gondolkodásunkat. (…) A magyarok erős konkrétumérzékének gyökereit én a nyelvben, annak szerkezetében keresem. Úgy érzem, rájöttem a dolog nyitjára: a magyarság sajátos vonása a tárgyszerűség. Hihetetlenül gazdag az igék módosításában is. (…) Tűrhetően beszélek négy-öt nyelvet, de egyikben sem, még az angolban sem figyelhető meg a képszerű gondolkodásnak annyi leleménye, ilyen gazdagsága."

Ha más nemzetek fiai ily elismerősen szólnak édes anyanyelvünkről, ha egy idegenbe vetődött magyar fizikus a gyermekkorában megtanult nyelvnek tulajdonítja tudósi gondolkodásának, sikereinek forrását, érthetetlen, hogy napjainkban oly sok testvérünk felelőtlenül bánik azzal a kinccsel, amelyet őseitől örökölt.

Dánielisz Endre

Családja a hegy, a természet

Turisztikai szempontból (is) szerencsésnek mondható szűkebb pátriánk, Biharország, hisz mindenki megtalálhatja a számára legkedvesebb tájegységet az alföldi, domb- és hegyvidéki kirándulóhelyek között. Nagyvárad egyik legismertebb túravezetője, Coancă László értékes tanácsokkal szolgált.

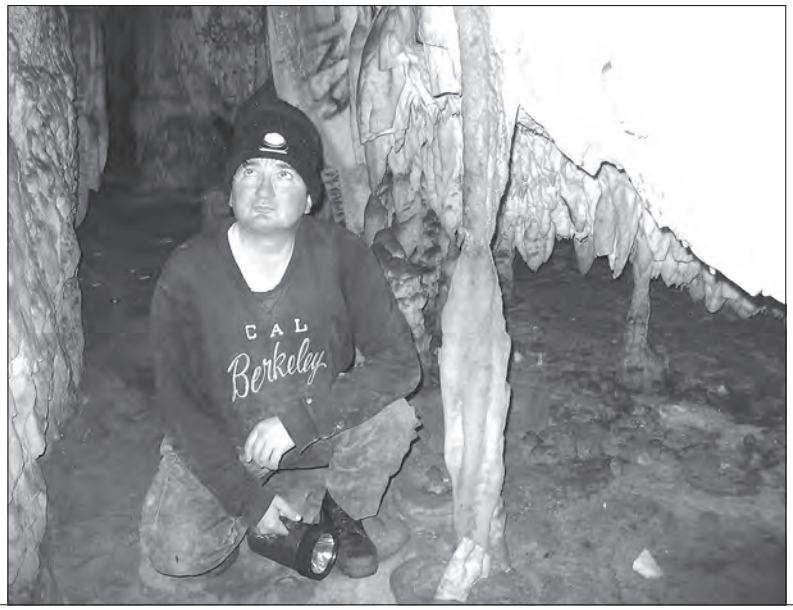

(A szerző felvétele)

Kirándulásra legtöbben kisebb vagy nagyobb csoportokban indulnak el, de az is előfordul, hogy valaki makacsságból vagy tudatlanságból egyedül vág neki az útnak. Jó esetben épségben hazaér, de sajnálatos balesetekről is hallani. Itt a tél, amikor a derült idő nagyon hirtelen fordulhat ködösre, feltámad a szél, a havazás nem akar elállni – vagyis még veszélyesebb túravezető nélkül bárhová elindulni. Coancă Lászlóval a megyebeli téli és nyári túrákról, az útnak indulóknak hasznos tudnivalókról beszélgettünk.

– Most, tél közepén, mi a túrázók legnagyobb ellensége?

– A hideg. Elengedhetetlen a réteges öltözködés, a legfelsőbb réteg számára pedig a vízhatlan és a szelet sem áteresztő, Gore-tex anyagból készült darabokat ajánlom. Kapható a sportüzletekben pingvintollal bélelt pufajka, anorák, dzseki, nadrág ebből az anyagból, de bakancs is. Fontos, hogy a túrákra csak bakancsban induljanak, nem éri meg „kísérletezni" más lábbelivel. Az is fontos, hogy csak túravezetővel vagy tapasztalt vezetővel induljanak el, de úgy, hogy a csoport létszámát is vegyék figyelembe: a szabály az, hogy tíz turista mellé már segéd-túravezetőre is szükség van. A hideg mellett akadály lehet a hó mennyisége is: csak a nyomok mentén haladjanak, amelyeket a túravezető tapos ki, a hegyimentő szolgálat által kiszabott útvonalakon. Vannak ugyanis olyan trasszék, ahol télen több lehet a veszély, s ha valaki mindenáron vakmerősködni akar, és kipróbálná a hegyimentők által nem ajánlott útvonalakat, akkor csakis saját felelősségére teheti meg.

Coancă László minden évszakban a természetet járja

(folytatás a következő oldalon)

Családja a hegy, a természet

(folytatás az előző oldalról)

Ugyanez a helyzet a barlangokkal is: csak barlangi vezetővel vágjanak neki, s ha szükséges, külön felszereléssel. Én egyébként csak olyan barlangba megyek, ahol nem kell külön felszerelés. Adódnak olyan helyzetek, hogy például a jégbarlangba nem akarnak bemenni a turisták, csak fényképeket készítenének a barlangszádában. A jégoszlopok időszaki objektumok, –10 fok alatt keletkeznek a sztalaktitok, s amint enyhül az idő, eltűnnek. Egyre többen filmeznek is közben, nemcsak fényképeznek, és szívesen veszik, ha olyan helyekre megyünk, ahol mindig van látnivaló, tavasszal, nyáron például különös virágok vagy érdekes kilátók. Egy profi túravezetőnek megvannak a saját útvonalai, nem áruljuk el őket, ezek a mi szakmai titkaink. Mások, akik megélhetési túrázók, jó pénzes reklámháttérrel, célul tűzött megtollasodással és inkább mulatozás céljából mennek ki az emberekkel, természetesen nem veszik figyelembe a fenti íratlan szabályokat. Én a magam ura vagyok, nem önhirdető, de az évek során idelátogató csoportok gyakran ajánlanak egymásnak. Természetesen együttműködöm különböző turisztikai egységekkel. Nagyon sokan jönnek Magyarországról, és velem akarják végigjárni azokat az útvonalakat, ahol már voltak, vagy barátaik ajánlották figyelmükbe, de külföldről, még Amerikából is jöttek már vissza ide csoportok.

– *Mikor kezdte a természetjárást?*

– Kicsi koromtól. A Nyomdaklubban hetente szerveztek túrákat, és a szüleim vittek engem is magukkal. Foglalkozásommá 1979 óta lett: a klub keretében kezdtem mint csoportkísérő, segéd-túravezető, majd túravezető. Számomra ez egyben sport és szenvedély. 1990-től én vezettem a Nyomdaklub hegyitúra-részlegét, s 1994-ben beolvasztottam a GIG turisztikai ügynökségbe. Szenvedélyesen kijárok minden hétvégén, de ha kérik, hét közben is mehetünk. Előfordul, hogy barátokkal megyünk, de nagyon sokat járok magamban is. Mióta édesanyám meghalt, egyedül maradtam, nekem a hegy, a természet a családom. Bármilyen idő is legyen, én kint vagyok.

– *Ha az időt említette, a nyári túrák esetében vannak-e veszélyek?*

– A túlzott meleg, a tűző napfény. Föltétlenül legyen mindenkinél két liter víz, bár én tudom, hol vannak azok a helyek, ahol a legnagyobb melegben sem apad el a forrás. Jó vizeink vannak, sokan ezekből a forrásokból még haza is visznek. Egyébként télen-nyáron a fő veszélyt a vihar, a szél és a köd jelenti. Én általában öt alternatív utat állítok össze, így alkalmazkodunk ahhoz, amit a természet épp akkor felkínál, illetve megenged. Bihar megyében öt hegység van: a Béli-havasok, a Bihar-hegység, a Királyerdő-, a Rézhegység és a Vigyázó. Ez utóbbit már inkább

A természetfotók **Coancă László** felvételei

A túrák során elébe táruló szépséget igyekszik megörökíteni

Vlegyászaként emlegetik, itt van Biharfüred is. Az említett alternatív utakat a pillanatnyi időjárásnak megfelelően választjuk ki. Általában nem választunk túl hosszú utakat, mert fárasztóak, több szünetet kell beütemezni. Legszívesebben az egynapos túrákat ajánlom, de ha igény van rá, akkor el tudom intézni a szállást is. Ha egyedül megyek, akkor úgy szállok meg, ahogy tudok, amolyan betyárosan.

Eddig a legnagyobb csoportom 150 fős volt, és mindig akadnak újak, akiknek még nem ismerem az óhajait, de a hosszú tapasztalatnak köszönhetően már könnyen sikerül úgy alakítanom a túratervet, hogy nagyjából mindenkinek kielégíthetjük az igényeit.

– Bihar megyében alig hallani a mostanában máshol nagyon gyakori medvekalandokról. Errefelé nincsenek medvék?

– Hogyne volnának! Évente körülbelül hatszor találkozom is medvével, olyannal is, amely már nemcsak nyomokkal, de széklettel is körülhatárolta a maga területét, ennek ellenére problémám nem volt velük. Legutóbb szeptemberben találkoztunk, rám morgott, és annyi. Juhászkutya is csak egyszer harapott meg, télen farkas- és vaddisznófalkákkal is találkozom, legjobban viszont a viperáktól kell tartani. Azokat kevésbé lehet észrevenni, s ha rálép valaki, azt azonnal meg is marja. Nem szabad hagyni lankadni a figyelmet.

– A legegészségesebb, legsportosabb életkörülmények közt is az idő óhatatlanul telik, jönnek a fiatalabbak, és átveszik a stafétabotot. A túravezetésben milyen az utánpótlás?

– Sajnos semmilyen. A fiatalok manapság sokkal kényelmesebbek, nehezebben moccannak ki, márpedig a természetet csak úgy lehet megismerni, ha folyamatosan bejárjuk. Hasznos tevékenység, egészséges sport, mindenkinek ajánlom, igaz, hogy ezen a pályán megmaradni nagyon nehéz, anyagilag meggazdagodni nem lehet, nagy kitartásra is szükség van. Nem nyugdíjas állás, valahogy úgy lesz majd vége, mint a hun harcosok számára: egyszer csak eljön az utolsó csata. Ha pedig nem akar eljönni, csinál magának egy csatát a harcos. Ezzel kapcsolatban érdekességként mondom, hogy a hun harcost nem véletlenül említettem, az egyik nagyanyám ugyanis Zsadányba való, ahol az eddigi legnagyobb hun lelőhelyeket tárták fel.

– Végezetül azt kérdezném, van-e olyan hely Biharországban, ahová nem szívesen megy el?

– Ahol zaj van, szemét, zsúfoltság, oda nem járok. Jelenleg a legnagyobb zajt a motorizált „turisták” keltik, én olyan helyekre megyek, ahová ezekkel a tenyeres-talpas járgányokkal nem lehet beférni. Ahol sportolhatok, és ahol békén, visszafogottan együtt lehetek a „családdommal”, a heggyel, az erdővel, vagyis a tiszta természettel.

Molnár Judit

Volt egyszer egy bonviván

Nagyvárad az 1950-es és '60-as években az operettjátszás fellegvárának számított, a kőszínház melletti nyári színházban végigjátszották Kálmán Imre, Lehár Ferenc, Ábrahám Pál és Strauss műveit. Primadonna, bonviván, szubrett és táncoskomikus, nélkülük nem lehetett előadást elképzelni, de a színházba járó hölgykoszorúnak a kedvence kétségkívül mindig és mindenütt a bonviván volt. Nagyváradon Gulácsy Albert.

Gulácsy Albert a *Csárdáskirálynőben* is bonviván szerepet játszott

Az éppen most száz éve – 1918. január 22-én született és tíz éve távozott közismert váradi színész fiától, **dr. Gulácsy Albert** fogorvostól kérdezem, miképpen tartja számon a családi legendárium édesapja színészi indulását. Gulácsy doktor elnézést kér, amiért a régebbi és újabb keletű sajtóanyagokból fog „puskázni", ő ugyanis a híres bonvivánszerepei közül egyikben sem látta édesapját fellépni, hiszen a színész 63 éves volt az ő születésekor, és amikor a fiú színházjáróvá érett, már csak egy-egy ünnepi alkalommal hallott tőle verset vagy esetleg énekszámot. Legjobb „puskázási" forrásnak az *Erdélyi Riport* 2003. február 27-i száma bizonyult: Simon Juditnak vallott a legendás bonviván abból az alkalomból, hogy 85. születésnapján, 2003 januárjában, a magyar kultúra napján a Magyar Kultúráért plakettel tüntették ki.

Sugár Jenővel a *Gül baba* c. operettben

Visszaemlékezéseit azzal kezdte, amit élete lényegének tart: a színpadi játékkal. „A színész olyan, mint a gyermek, szeret játszani, és én hiszek a játék valódiságában. Színész vagyok, nem nyugdíjas. A lelkem, szívem nem öregedett meg." Pályaválasztását is ehhez köti: Kolozsváron született, a Szamos partján laktak, szemben a színházzal, és „láttam az erdélyi színjátszás nagyjait, amint próba közben beszélgetnek, cigarettáznak. Láttam az elegáns primadonnákat és bonvivánokat. Úgy gondoltam, jó dolog a színészet, mert nem kell dolgozni. Igazam lett, mert én egy életen át játszottam." Édesapja ellenezte ezt a pályát, amikor pedig látta, hogy fia nem hajlandó más irányba orientálódni, kijelentette: „lehetsz színész, de a kapun kívül". Gulácsy doktor jól emlékszik: akárhányszor is idézte fel édesapja a pályakezdését, mindig ugyanolyan fájdalmasan tette: nagyon rosszulesett neki, hogy a családja nem támogatta, mondhatni kilépett mellőle.

Tizenhat évesen jelentkezett a kolozsvári Thália Stúdióban színházi ének- és táncórák-

Mogyoróssy Istvánnal és Halasi Erzsébettel a *Mi, férfiak* című darabban

Agárdy Péterként Balla Miklóssal

ra, tizenhét évesen pedig már szerződtette a kolozsvári Thália Színház. Gyerek- és kamaszszerepeket játszott, közben tovább tanult énekelni és táncolni. Az 1937/38-as évadban jelent meg Kolozsváron a híres bukaresti revüszínház, az Alhambra igazgatója, tehetségeket keresve az új műsorához. Az olasz dalokat éneklő Gulácsyt azonnal leszerződtette, olaszos néven: Alberto Gulardi „híres olasz tenorként" hirdették a plakátok Bukarestben. „Elkezdtem bontogatni a szárnyaimat – emlékezett vissza 2003-ban –, de nem elégített ki, hogy csak revüben játsszak. Szendrey, az aradi direktor, szerződést ajánlott magyar színháznál bonviván szerepkörbe. Kiváltam a második Alhambra-revüből és boldogan mentem." Csakhogy a színpadi játék örömeit ekkor már kezdték beárnyékolni a világháborús évek.

Szokolay Zsuzsával (*Mi, férfiak*)

Gulácsy Albert gyakran váltott színházat; Arad után újra Kolozsvár, majd Budapest következett, itt akkor toborozták az úgynevezett Tábori Színház társulatát. Jelentkezett, leszerződtették, olyan neves partnerek mellé, mint Dajka Margit és Kiss Manyi. 1942 novemberében indultak a frontra, megjárták a Don-kanyart, Voronyezst, Kurszkot, majd 1943 februárjában a magyar hadsereggel együtt jöttek haza. Az aránylag rövid idő alatt nagyon sok fájdalmas, megrázó eseményt élt át. Fiának emlékei szerint ezt a frontszínházat emlegette a legtöbbet, ő pedig mindig nagy érdeklődéssel hallgatta.

Hazatérése után ügynökségeken keresztül jutott szerepekhez. Még a '30-as évek végén szerepet kapott három filmben, az *Orient expresszben*, a *Csillag születik* és a *Kívánsághangverseny* című*ben*, énekelt is. A frontról hazatérve ismét felfigyeltek rá a filmesek, de a *Lili bárónő* filmváltozatának főszerepét elcsípte előle az akkori idők egyik legnépszerűbb sztárja, Szilassy László. „Ez után a csalódás után jött Putnik Bálint nagyváradi direktor, és hívott bonvivánnak Nagyváradra. Akkora gázsit adott, hogy leszerződtem." Váradon a *Mária főhadnagy* férfi főszerepében mutatkozott be, és számos prózai szerepet is eljátszott. Gulácsy doktor magyarázattal is szolgál ehhez az epizódhoz, elmondja, édesapja mennyire makacs, hiú ember volt, igazi maximalis-

(folytatás a következő oldalon)

Volt egyszer egy bonviván

(folytatás az előző oldalról)

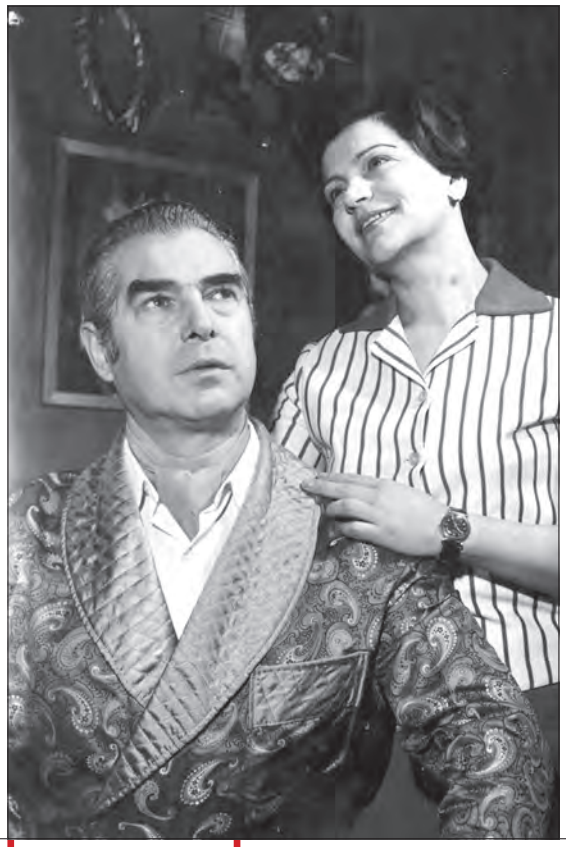
ta. Nem vállalta, hogy második legyen, mindig első akart lenni, és a gyerekeinek is azt tanította, próbáljanak meg elsők lenni abban, amit csinálnak vagy csinálni akarnak.

Putnik Bálint hívására tehát Váradra jött, de még nem érkezett el a végleges nagyváradi megtelepedés ideje: Szatmáron, Désen, Nagykárolyban is forgolódott, 1945-ben pedig ismét elhívták Bukarestbe, ezúttal az Izbânda színházba. Ismert filmcsillagként hirdették, látom a korabeli bukaresti lapok színikritikáiban, melyeknek a fénymásolatait Gulácsy doktor volt szíves elém tenni. Ezúttal „Albert Gulacyról" szólnak a dicshimnuszok, majdnem minden cikkben kiemelve, hogy nemcsak hasonlít az akkori idők egyik legnagyobb hollywoodi sztárjához, Robert Taylorhoz, hanem a riválisa is lehetne. Szép sikerei voltak a fővárosban, ám az épp szervezett Székely Színházhoz többen is átszerződtek Nagyváradról Marosvásárhelyre, és Gulácsyt visszahívták Váradra. Örömmel jött, és többé nem is hagyta el azt a várost, ahol annyira a szívébe zárta a közönség.

Mesélt-e édesapjuk a kedvenc szerepeiről, partnereiről vagy a rendezőkről? – kérdeztem Gulácsy doktort, ő pedig előbb a bonvivánszerepeket sorolja, majd más alakításokat is. Úgy emlékszik, hogy a *Csárdáskirálynő* (Edvin), a *Gül baba* (Gábor diák), a *Cirkuszhercegnő* (Mister X), a *Cigányszerelem* (Józsi), a *Víg özvegy* (Danilo) és természetesen a *János vitéz* (Kukorica Jancsi) voltak a legkedvesebb operettjei, partnerei közül Ihász Klárit, Dukász Annát emlegette sokat, Vitályos Ildikót, aki a felesége is volt, és Ihász Aladárt, akitől sokat tanult. A rendezők közül Gróf László állt hozzá a legközelebb, őt tartotta mentorának.

Vitályos Ildikóval

Papp Magdával (*Mi, férfiak*)

– Nagyon jó barátok voltak, olyannyira, hogy Gróf László végrendeletben hagyta meg, apunak is az ő sírhelyükben legyen a nyughelye. Természetesen mi betartottuk kettőjük akaratát, így a közös munkahely

Mi, férfiak; partnerek: Borsos Barna és Halasi Erzsébet

A néma levente címszerepében

után az örök nyugalom helye is közös lett.

Visszatérünk a prózai szerepeire: *A néma levente* Agárdi Péterét, *A makrancos hölgy* Petrucchióját, illetve két Moliére-szerepet: *A fösvény* Cléante-ját és Horace-t *A nők is-*

Dr. Gulácsy Albert elevenítette fel színész édesapjához fűződő emlékeit

kolájából emlegette sokszor a gyerekeinek. Gulácsy doktor idézi édesapjának azt a sokszor mondott gondolatát, miszerint nemcsak a rendezőn múlik egy-egy előadás, hisz partner nélkül nincsen, nem lehet igazi játék.

– Az operettjátszás a nyári színház hanyatlásával egy időben kezdett háttérbe szorulni, lassan esedékes lett a szerepkörváltás is. Milyen szerepekben lépett fel az édesapja, illetve hogy élte meg később a „színpadtalanságot”?

– Erről az időszakról alig-alig beszélt, de valami bánthatta, ugyanis hamar, ha jól emlékszem, már 1973-ban nyugdíjba vonult. Utána talán még elment Temesvárra a *János vitéz* szerepére, de nem tudom, hogy hivatalosan milyen keretek között. Tény, hogy a nyugdíjazás nem volt kellemes emléke, erről nem mesélt. Egyébként családi körben apu nehezen beszélt az érzéseiről, biztosan azért, mert ilyen légkörben nőtt fel. A család a Maros megyei Magyarzsákodról származik, ma már 200-250 lelket számláló kistelepülés, de még mindig vannak Gulácsyak. Szorgos székely emberek voltak, apum a nagyszüleitől hallotta, hogy a faluban volt két család, Gulácsyéknál tíz fiúgyerek, a másik családban ugyanannyi lány. Egymás közt házasodtak, hogy a vagyonuk ne szóródjék szét. Nagyszüleim aztán elmentek Kolozsvárra, és nagyapám azért is mondta a színészetre, hogy csak a kapun kívül, mert abban az időben nem tartották komoly jövedelemnek a színészekét. Pedig apumnak Bukarestben is, Váradon is az átlagnál nagyobb volt a gázsija. De aztán a háború után ez is megszűnt; ő soha nem tartozott semmilyen politikai párthoz, és úgy érezte, ez mintha visszahúzná. De mondom, az érzéseiről nem szeretett nyíltan beszélni, viszont rengeteg verset írt, meg naplót vagy naplójegyzeteket, egyszer talán érdekes volna elővenni és megnézni, hogyan, miképpen érzett és gondolkozott tulajdonképpen. Annak nagyon örült, amikor a színház 200. évfordulóján örökös taggá nyilvánították, illetve amikor 2003-ban barátjával, Ion Avrigeanu színésszel együtt Nagyvárad díszpolgárai lettek. De a legutóbbi időkben egyre több keserűség gyűlt fel benne, várta, hogy még visszahívják egy-egy szerepre, de mintha végleg megfeledkeztek volna róla. Úgy érezte: ő jobban ragaszkodik a színházhoz, mint a színház őhozzá. És ezt nagyon nehezen viselte.

Molnár Judit

A Rhédeyek Váradon (8.)

Ifj. Rhédey Ferenc erdélyi fejedelem

Mindössze két hónapig, 1657. november 2. és 1658. január 9. között ült Erdély trónján, azt is kényszerűségből tette. Habozás nélkül adta vissza tisztségét a hatalmához görcsösen ragaszkodó elődjének, II. Rákóczi Györgynek, az viszont végromlásba sodorta az országot.

Rhédey az ifjabb Rákóczi Györgynek is bizalmi embere volt, mint az apjának, hiszen fejedelmi tanácsos maradt. Azonkívül feleségével, Bethlen Druzsinával elnyerte Huszt várát a hozzá tartozó nagy kiterjedésű birtokokkal, a máramarosi örökös főispánság pedig örökség gyanánt szállott reá apósáról, Bethlen Istvánról. Az ifjú főúr nemzetközi tekintélyét mi sem bizonyítja beszédesebben, mint hogy 1654. június 27-én Kázmér lengyel király huszti Rhédey Ferencet atyja és saját maga érdemeiért honfiúsítván, lovagi méltóságra emelte. Ekkor Rhédey még nem sejtette, hogy alig három esztendő elteltével az Erdélyi Fejedelemségnek – személyesen neki is – sokkal több, közvetlenebb köze lesz a lengyel ügyekhez.

Ifj. Rhédey Ferenc átmenetileg lett Erdély fejedelme

A nagy politikai sakkjátszma kudarca

Az 1650-es években bizonyos szempontból légüres tér keletkezett Magyarország körül. III. Ferdinánd tehetetlenségét a harmincéves háborút (1618–1648) lezáró vesztfáliai béke utáni kimerültség és politikai passzivitás bizonyította, a Porta pedig megtorlás nélkül hagyta I. és II. Rákóczi György önálló külpolitikai és katonai akcióit. II. Rákóczi György logikusan jutott arra a következtetésre, hogy ha mindkét nagyhatalom akcióképtelen, Erdélynek, illetve Magyarországnak sikerülhet megnyernie a nagy politikai sakkjátszmát, s talán megvalósítható a Mohács óta dédelgetett politikai vágyálom: az országegyesítés. Ezért – a nagy elől, Báthory István nyomdokain haladva – 1656 végén elfogadta az egyik lengyel főúri párt által neki felkínált koronát. Vesztére.

Rákóczi 1657. januárban indította lengyelországi hadjáratát, kezdetben sikereket is ért el, sőt hadserege, amelynek főparancsnoka Kemény János, egyik alvezére pedig Rhédey Ferenc volt, elfoglalta Krakkót és Varsót is. Egyébként Rhédeyt a lengyelországi kalandra induló fejedelem 1657 januárjától Barcsay Ákossal és Serédi Istvánnal együtt Erdély helytartójának nevezte ki.

Azonban még az előző esztendő szeptemberében Köprülü Mohamed nagyvezér kemény kézzel rendbe szedte a birodalom zilált ügyeit, s a porta ismét régi fényében tündökölt. Köprülü nem tűrte hűbéresének önálló katonai vállalkozását, szigorú parancsot küldött Rákóczinak, hogy azonnal térjen haza. De ő nem vette komolyan a török ultimátumot, mire a nagyvezér a krími tatár kánt küldte az erdélyi fejedelem ellen. 1657. július 31-én a mintegy 20 ezer főt számláló erdélyi sereg a tatár kán fogságába esett, és a Krímbe hurcolták őket. II. Rákóczi Györgynek sikerült megmenekülnie, mert egy kisebb udvari kísérettel néhány nappal korábban előrevágtatott, s július 31-én ért magyar földre. A Krímben fogságban ülő hadseregét nem váltotta ki, így csak azok szabadulhattak, akiknek családja elég módos volt ahhoz, hogy összeadja a tetemes váltságdíjat.

Fél fenékkel a trónon

Köprülü nagyvezér Rákóczi azonnali távozását követelte, s mivel ő erre nem mutatott hajlandóságot, 1657. október 27-én török követ érkezett Gyulafehérvárra, s kézbesítette a rendeknek a Rákóczi letételét parancsoló szultáni rendeletet. Így november 2-án az erdélyi országgyűlés fejedelemmé választotta Rhédey Ferencet, bár a jelöltek között Kemény János és Barcsay Ákos neve is felmerült.

Rákóczi azonban nem nyugodott bele hatalmának elvesztésébe – sőt maga Rhédey is csak ideiglenes, átmeneti állapotnak tekintette fejedelemségét –, így 1658. március 27-én segélykérő delegációt menesztett Bécsbe, I. Lipót királyhoz. Erdélyben egyébiránt is egyfajta kettős uralom alakult ki, hiszen a cím szerinti fejedelem Rhédey volt, a valóságos hatalmat azonban továbbra is II. Rákóczi György gyakorolta, őt azonban Köprülü semmi áron sem volt hajlandó uralkodóként elfogadni. A portára küldött erdélyi követek így vallottak erről: „Ha Őnagysága kopját szúrna is a földbe, s azt arannyal borítaná, mégsem tűrnék a fejedelmi székben. A vén eb vezír (ti. Köprülü) megdühödött ellenünk, jóakaróink sem mernek szólani, a pénz nem kell az ebnek."

Az 1657. november 2-i fejedelemválasztás előtt azonban Rákóczi egyezséget kötött a rendekkel arról, hogy ha megegyezik a Portával, az új fejedelem visszaadja neki a hatalmat. Az erdélyi országgyűlés és maga Rhédey is elfogadta Rákóczi ajánlatát, s az a lemondása után ideiglenesen elhagyta Erdélyt. 1658. január 9-én viszont az országgyűlés ismét Rákóczi mellett tett hitet. Rhédey lemondott Rákóczi javára, amit már a kortárs történetíró, Szalárdi János sem értett: „Midőn az erdélyiek Rhédei Ferencet választották volna is magoknak fejedelemül, megnyugodt volt rajta hatalmas császár, megengedvén, hogy neki athnáme-levél, zászló küldessék. Az erdélyiek pedig a császár híre nélkül letették azt a fejedelemségbül; avagy nem nagy hiba s vétek-e ez az erdélyiektől?"

Köprülü Mehemed

A döntéshez alighanem hozzájárult, hogy Rákóczi a Partiumban a végvári katonákból, a nemesekből és a helyiekből sereget szervezett, maga mellé állította a hajdúkat és a székelyeket, s Várad kulcsfontosságú vára is átállt mellé. Rhédeynek semmilyen fegyveres erő nem állt a rendelkezésére. II. Rákóczi György újraválasztása Rhédey Ferenc ellenében azonban súlyos hibának bizonyult.

Bosszúhadjárat

A török először nem lépett fel fegyveresen Rákóczival szemben, ehelyett többszöri felszólítással törekedett rendezni az ügyet. Végül 1658 nyarán a nagyvezér személyesen vezette a bosszúhadjáratot. Rhédeyre ezután a török nem számított, s Jenő várának bevétele után Barcsay Ákost nevezte ki erdélyi fejedelemnek.

Rhédey Rákóczi jövőbeli bukásának szükségszerűségét belátva egyre inkább visszahúzódott a politikai élettől, noha még tartotta a kapcsolatot a fejedelemségéhez görcsösen ragaszkodó ifj. Rákóczi Györggyel. Még javában tartott Rákóczi és a török támogatását élvező Barcsai küzdelme, amikor I. Lipót császár Rhédey Ferencet 1659. január 13-án grófi rangra emelte, remélve, hogy ezzel újabb tekintélyes hívet szerez magának Erdélyben. Rhédeyt a török is meg akarta nyerni, s II. Rákóczi György halála után még egyszer neki, László fiának és unokaöccsének, Zólyomi Dávidnak is felajánlotta a fejedelemséget, ám Ali pasa végül 1661 szeptemberében Apafi Mihályt tette Erdély fejedelmévé.

Rhédey Ferenc az új, feltétlen törökhű fejedelem idején továbbra is fejedelmi tanácsos maradt. Kortársai nagyra értékelték vallásos buzgalmát. Köztudott volt, hogy többször elolvasta a *Bibliát*, rendszeresen imádkozott, és mindennap olvasott. Élete végéig támogatta a református egyházi intézményeket, főként az iskolákat. 1667. május 13-án halt meg Huszt várában.

(*Folytatjuk*)

Szilágyi Aladár összeállítása

Emlékezés id. Rimanóczy Kálmánra

Száztíz éve, 1908. január 2-án hunyt el id. Rimanóczy Kálmán, Nagyvárad közismert városképének egyik kiemelkedő formálója. Ebből az alkalomból idézzük fel életének főbb állomásait és jelentős munkáit, melyekkel épített örökségünket gazdagította.

Idősebb Rimanóczy Kálmán építész, építkezési vállalkozó 1840. május 12-én Kapuváron született. Előbb kitanulta a kőművességet, később autodidakta módon elsajátította az építészmesterséget. Letette az építőmesteri vizsgát, s ez feljogosította az önálló tervezésre és kivitelezésre. Rövidesen az ország egyik legtekintélyesebb építésze lett; világot látott, négy nyelvet beszélő, művelt emberként ismerték.

Kezdetben Budán dolgozott, aztán Szolnokon volt építésvezető, majd önállósította magát, és a fővárosban lett vállalkozó. Első házasságából 1867-ben született Árpád nevű fia, őt válásuk után az édesanyja nevelte Budapesten. A fiú építésznek tanult, és mérnökkari ezredesként ment nyugdíjba 1925-ben. Árpád legnagyobb fia, Gyula Ybl- és Kossuth-díjas építészmérnök volt, s az ő két fia, Gyula és Jenő is jeles építészmérnök lett.

Id. Rimanóczy Kálmán 1867-ben Nagyváradon telepedett le. Két év múlva újranősült, s két fia született: a műépítész ifj. Kálmán (1870) és Béla (1873). Váradi felesége több mint húszesztendei betegeskedés után, 1901-ben hunyt el. Halála után másfél hónappal id. Rimanóczy Kálmán egy nála 21 évvel fiatalabb nőt vett feleségül, ezt elsőszülött fia, Árpád nem helyeselte, ezért apja kitagadta.

A Rimanóczy Szálloda és Gőzfürdő. Előtérben a sarkon a Royal kávéház

Id. Rimanóczy Kálmán sikeres váradi munkáinak híre ment, és csakhamar országszerte elismert vállalkozó lett. Ő építette például a budapesti Uránia filmszínházat. Magyarországon első magyar építőmesterként emelt gyárkéményeket, s e vállalkozását is olyan siker koronázta, hogy csakhamar gyárépítkezésekre Triesztbe is meghívták. A haszonból Nagyváradon egy géptéglagyárat létesített. Hosszú időn át, egészen haláláig tagja volt a város törvényhatósági képviseletének.

Nagyváradon az általa tervezett ingatlanok kivitelezését is elvállalta, de mások által tervezett épületeket is emelt, mint például a neológ zsinagógát (1878-ban, a Kossuth, ma Independenței u. 22. szám alatt), a Kereskedelmi Csarnokot (1894, Nagyvásár, ma 1. Decembrie tér 10.), az iparosmenhelyet (1895, Szacsvay, ma Cuza Vodă u. 10.), a Szigligeti Színházat (1899–1900, Bémer, ma Regele Ferdinand tér) vagy a Füchsl-palotát (1903, Kossuth, ma Independenței u. 11–13.). Az általa tervezett legjelentősebb alkotások: a Szent Vince Intézet (1868, Nogáll, ma Partenie Cosma u. 5.), a honvédlaktanya (1882, Sal Ferenc, ma Dunărea u. 2.), az olaszi református templom tornya (1884, Ezredévi emléktér, ma Libertății tér 40.), az evangélikus egyház parókiája (1885, Körös, ma Tudor Vladimirescu u. 28.), a Bihar Megyei Kereskedelmi, Ipar- és Termény Hitelbank székháza (1886, Teleki, ma Primăriei u. 3.), a Takarékpénztár székháza (1887, homlokzati átalakítás, Teleki u. 2.), a Bihar Megyei Nemzeti Kaszinó székháza (1888, Úri, ma Roman Ciorogariu u. 2.), a Deutsch-ház (1888, Zöldfa, ma Vasile Alecsandri u. 2.), az Eleméry-ház (1889, Nagysándor József, ma Aurel Lazăr u. 7.) , a Rimanóczy Szálloda és Gőzfürdő (1892, Ezredévi emléktér 8.), az Andrényi-féle vasáruház (1893, Nagyvásár tér 4–6.), a Rimanóczy-féle kétemeletes ház (1894, Rimanóczy, ma Iosif Vulcan u. 5.), a

Id. Rimanóczy Kálmán

Rimanóczy-féle egyemeletes ház (1894, Ezredévi emléktér 14.), a múzeum (1895, Múzeum, ma Muzeului u. 5.), a Szent Vince Intézet udvari kápolnája (1896, Nogáll u. 5.), a Rimanóczy szálló Bémer téri szárnya (1900), a Bazárépület (1900, Madách utca) és a 4. honvéd gyalogezred laktanyája (1902, Rulikowski, ma Armatei Române u. 24.).

Id. Rimanóczy Kálmán hosszas betegeskedés után, 1908. január 2-án, életének 68. évében hunyt el agyvérzésben. Halálának híre a városban és mindenütt a legőszintébb, legmélyebb részvétet váltotta ki. A gyász jeléül a városháza tornyára kitűzték a fekete lobogót.

Az építész Nagyváradhoz mindenkor a legnagyobb hálával, szeretettel és lokálpatriotizmussal viszonyult, nevéhez számos jótékony akció fűződik. Végrendeletében is jelentős összeget juttatott a településnek. A városnak adományozta a nevét viselő szállodát és gőzfürdőt a Royal kávéházzal együtt, ám kikötötte, hogy az ingatlant a város örök időkre a tulajdonában tartsa, s a hotel viselje a nevét. Azt is óhajtotta, hogy a város a hagyatékból származó jövedelmét a szegényekre fordítsa.

A múzeum egykori épülete

Közeli családtagjainak, barátainak is jelentős ingatlanokat, járadékot és pénzt hagyományozott. Ezenkívül a Gyermekbarát Egyletnek, a Szent László Menedékháznak, a Bihar Megyei Nőegylet árvaházának, a városi fiú árvaháznak, a tűzoltó egyesületnek, a város szegényeinek is vallási hovatartozástól függetlenül különböző összegeket adományozott. A Körös-oldalon elterülő szőlőjét a vincellérlakkal, villával, felszerelésekkel, bútorokkal együtt a Szent Vince Intézetnek hagyta. A város a hagyaték elfogadásával gondoskodott id. Rimanóczy Kálmán emlékezetéről is. Ezt a tanács jegyzőkönyvben örökítette meg, és írásban fejezte ki részvétét a gyászoló családnak. Az addigi Áldás utcát – ahol az építész utolsó lakhelye és irodája is volt az 5. szám alatti emeletes házában – róla nevezték el. Ez az utca 1958-tól Iosif Vulcan nevét viseli…

Id. Rimanóczy Kálmán végrendeletének jótékony célú kitételeit a hálátlan utókor figyelmen kívül hagyta. A vincés nővéreknek juttatott szőlőt a hozzá tartozó villával és egyéb tartozékokkal együtt 1948-ban államosították. Furcsa módon 1990 után nem a vincés nővérek kapták vissza, hanem az ortodox apácáknak juttatták azt, s azok templomot, rendházat építettek a tágas telken. Ma a Szent Kereszt monostor áll ott.

A végrendeletnek a Rimanóczy szállodára vonatkozó feltételeit sem tartották be a későbbi városvezetők. Az impériumváltás után megváltoztatták a nevét (Crișul Repede – azaz Sebes-Körös lett), 1989 után a szállót privatizálták, a gőzfürdőt felszámolták, helyén egy bankfiók működött egy darabig, de ma már üresen áll, akárcsak az egész szálloda, miközben állaga egyre romlik. Az egykori Royal kávéházat is jó évtizedes szünet után, 2012-ben nyitották meg újra vendéglőként. Az örökhagyó harmadik feltétele – miszerint a szálloda jövedelméből a város a szegényeket támogassa – sem teljesült sem a rendszerváltás előtt, sem az után…

Végezetül következzen egy jó hír: a megyeszékhely mai elöljáróinak elképzelése szerint ebben az évben köztéri szobrot emelnek Rimanóczy Kálmánnak. Nincs tisztázva, hogy az apának vagy a fiúnak. Legjobb lenne egy mindkettőjüket ábrázoló kompozíció!

Péter I. Zoltán

Hajmosás

„Tegnapról maradt egy kis paprikás csirke, nokedli is van még a spájzban. Ma nem főzünk” – mondja reggel nagymamám, míg lassú mozdulatokkal fésüli a hajam.

Hűvös van a konyhában. Mielőtt a piacra megy, begyújt. Nézem, ahogy guggol a spór előtt. Lassú, takaros mozdulatokkal kikotorja a hamut. „Így nem száll a por, tudod” – magyarázza, míg lassan felegyenesedik. Közben pár ősz tincs előrebukik a homlokába. Kis faszilánkokat állít körbe, közéjük papirosdarabokat gyürkél, és ahogy meggyújtja a gyufát, a kis láng fellobbantja a fényt a szemében.

Ezt csak oldalról látom. Ahogy ráfúj az éledő tűzre, ráncai hirtelen eltűnnek az arcáról, és egy pillanatra meglátom a régi lányt, aki a Nilgesztelep szépe volt. A vesszőkosárból fadarabokat dob az éledő tűzre, égő papír- és füstszag csap ki a spórból. A legjobb szag a világon.

Nagymamám naftalinszagú, bordó kabátot vesz, kis fekete prémje olyan illatos a nyakánál. Szeretem szagolgatni. Kosarat visz, fekete bőrkesztyűje puha, mint a vaj. „Olvassál – int hátra –, sietek” – és hallom óvatos lépteit a terasz lépcsőin.

November eleje van, érik a naspolya, amit úgy szeretek. Birsalmasajtot is vesz majd nekem, olyat, aminek dió van a közepében. Szeretek nagymamámnál lenni, mert ilyenkor csak mi ketten vagyunk. Ez jó. Míg odavan, kihozom a *Brehm összest,* hasra vágom magam a hencseren, és lapozom. Milyen furcsa az érintése a hártyás papírnak a képek előtt. A macska gondos anya, olvasom, és a macskánkra nézek, aki ott alszik karikába fonódva a hokedlin. Egy halom fekete, gondos anya, csak a szeme sarka villan sárgán.

Kinn szürke az ég. Mindjárt esik. Hallom, ahogy a diófa ágai súrolják a terasz tetejét. Álmosítóan pattog a tűz a spórban. A szélére húzva, nagy bordó fazékban halkan zümmög a víz.

Azt hiszem, elaludtam, mert a kis parasztóra ütésére ébredek. Kinn esik, halkan dúdol a szél. Teszek a tűzre, a kis vasajtó csepp alakú nyílásain táncol a fény. Rőten hunyorog a parázs, óvatosan megkotrom, majd fahasábokat teszek rá. Nem kell fújni, szépen lángra kap. Mire a kutyát olvasom a Brehmben, megjön nagymamám. Fekete ernyőjét gondosan lerázza, majd a teraszon hagyja kinyitva. „Tettél a tűzre?” – kérdi, és válaszra sem várva vállfára teszi a kabátját. Cipőjét gondosan megtöröli és kisámfázza. Kötényt köt maga elé. Nehéz a kosara, segítek neki kipakolni.

Tejfölt hozott az ismerős palotai nénitől, aki mindig megkóstoltatja velem a túróját-tejfölét. Sárga ez a tejföl, és kis vajdarabok vannak benne, elolvad a nyelvemen. Kis fehér vászonruhával kötözi le az üveg tetejét nagymamám. Mire hazaér, a vászon mindig átnedvesedik, de sosem folyik ki a tejföl. És igen, vett nekem naspolyát, kis barna papírstanicliban, meg birsalmasajtot. Répát vett még, meg savanyú káposztát. „Holnap egy kis töltött káposztát főzünk” – mondja, míg kezet mos. A sárga háziszappant a kis drót szappantartóból veszi ki, a konyhai csap mellől. Amíg megtöröli a kezét, én ágaskodom a sárga törülközőtartóig, és mindketten elégedetten állapítjuk meg, megint nőttem, mert már majdnem elérem.

„Terítsél, kisjányom” – mondja nagymamám, míg a paprikás csirkét melegíti a spór szélén. A nokedli sárga, a paprikás szaft befutja a tányér szélét, ahogy tálal. Combját kapok és máját, hogy nőjek. Ecetes uborkát szel hozzá. A rádióban harangoznak. A vastag falú poharakon átpárállik a víz hidege. Kinn eláll az eső, szürkén dereng minden. Négus herregve falja a maradékot.

Nagymamám meleg vizet önt a mosogatódézsába a bordó lábosból. Majd újra megtölti a lábost a konyhai csapból, majdnem tele. „Arra gondoltam, ma segíthetnél hajat mosni nekem” – mondja. Nagyon örülök, szeretem a nagymama szép fehér haját simogatni. Lassan, élvezettel mosogat. Egyenként, nagy gonddal dörgöli át a

Programajánló januárra

A nagyváradi teátrum ebben a hónapban is színvonalas előadásokkal, vendégjátékokkal várja a közönséget, a magyar kultúra napján pedig zenei estre hívják a nézőket. A filharmónia Bartók–Enescu termében csütörtökönként este 7-kor kezdődnek a koncertek.

Nagyváradi Állami Filharmónia

11., 12., 13., 19 óra: Újévi hangverseny. Műsoron: J. Strauss, Lehár F., V. Bellini, E. Damaré, G. Puccini, P. Mascagni, G. Bizet, Ch. C. Saint-Säens, Ch. Gounod szerzeményei. Vezényel Sinja Ozaki (Japán), közreműködik Diana Țugui (szoprán) és Nagy Éva (pikoló).

18., 19 óra: szimfonikus hangverseny. Műsoron: L. v. Beethoven: *Fidelio – nyitány;* E. Elgar: *Gordonkaverseny*, op. 85.; L. v. Beethoven: *IV., B-dúr szimfónia*, op. 60. Vezényel Dobszay Péter (Magyarország), közreműködik Petrus Bölöni Áron (gordonka – Magyarország)

25., 19 óra: Mendelssohn-est. Műsoron: F. Mendelssohn-Bartholdy: *Ruy Blas*, op. 95. – nyitány; *e-moll hegedűverseny*, op. 64.; *2., B-dúr, Dicsőítő ének szimfónia*, op. 52. Vezényel Romeo Rîmbu, közreműködik Nicolas Köeckert (hegedű – Németország) és a filharmónia énekkara, karigazgató Lászlóffy Zsolt.

Szigligeti Színház

13., szombat, 17 óra, Nagyterem: *Csókos asszony* – a szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulata – Tanay Emil-bérlet;

14., vasárnap, 17 óra, Nagyterem: *Csókos asszony* – a szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulata – Bessenyei György-bérlet;

22., hétfő, 19 óra, Nagyterem: Kodály-est a magyar kultúra napja alkalmából – Kodály Filharmónia, Debrecen;

31., szerda, 19 óra, Nagyterem: *Vesztegzár a Grand Hotelben* – Ady Endre-bérlet.

mosogatószeres, habos vízzel a tányérokat és lábosokat. „Mindig a poharakkal kezdjed, akkor még nem zsíros a víz" – mutatja, majd megbuktatja a tisztára sikált poharakat az öblítővízben. Piros bádog a mosogatódézsa, kis kék a másik, amiben elöblíti az elmosott dolgokat. A tiszta tányérokat öblítés után én törlöm szárazra a konyharuhával, és ugyanígy a poharakat. „Minden csillog" – jegyzi meg elégedetten nagymamám, és jelentőségteljesen néz rám, majd a köténye zsebét tapogatja. Megettük az ebédet, elmosogattunk, jár a csemege. Kis fehér papírtölcsért bontogat, tudom, hogy cukorka van benne. A sarki boltban vette nekem, ahol üvegtartókban sokfélét árulnak, de az én kedvencem a karamella. Édes és ragacsos, nagymamám nem kér, inkább kávét iszik, míg melegszik a víz a hajmosáshoz. Teszünk a tűzre. Négus újra karikába fekszik, de most a másik oldalára.

Kotyog a kávéfőző, nagymamám sárga kis csészéből issza a kávét, én nem szeretem, mert olyan keserű. Elrágok még egy cukrot, aztán hozzálátunk az előkészületekhez. Egy hokedlit teszünk a konyha közepére, rá a kis sámli, arra kerül a fehér bádoglavór. Jó meleg a víz, még egy kis hideget öntök hozzá, megkeverem a kezemmel. Pont jó. Nagymama a másik hokedlire ül, és odahajtja a fejét a lavór fölé. Kis porcelánkancsóból vizet csorgatok rá. „Nem meleg?" Háziszappannal dörgöli a haját. Olyan szép rózsaszín a fejbőre, fehérek a hajszálai. Tiszta hab a füle meg a nyaka. „Most öntsél még egy kis meleget" – szuszogja.

Zúdul a víz, ujjai kis árkokat húznak a habba. Ezüst a hab, ezüstösek a tincsei. Tisztaságszag van. Nagymamám tincsei begöndörödnek, mint egy tündérnek. Mint egy szép, öreg tündérnek. Törülközőt borítok rá, és gyengéden megölelem. Visszaölel.

Szavak nélkül is tudjuk, mennyire szeretjük egymást.

Szilágyi Perjési Katalin

Jótékony ökölvívók

Év végéhez közeledve, folytatva a hagyományt, december elején ismét megtartották Nagyszalontán a Gyémántok és boksz elnevezésű jótékonysági rendezvényt. A teljes bevételt a tehetséges ifjú ökölvívók támogatására fordítják.

Szűcs István győzelmét hirdetik ki

A Basti Box Sportegyesület égisze alatt megszervezett eseményen 8 romániai és magyarországi sportegyesület ökölvívói mérték össze erejüket. Kolozsvár, Temesvár, Eger, Gyula, Békéscsaba, Miskolc és Budapest bokszolói szálltak ringbe. A mérkőzések közötti jó hangulatról a Floarea Mândră de Criș néptáncegyüttes és a nagyváradi Eduard és Bianca bűvészduó gondoskodott.

A megmérettetésen első helyezést értek el a következő nagyszalontai ökölvívók: **Alexandru Dragoș** (26 kg), **Alexandru Tonca** (48 kg), **Nagy Lara** (48 kg), **Szűcs István** (69 kg), **Farkas Nikolas** (42 kg), **Ionuț Teglaș** (38 kg), **Szabó Fanni** (46 kg), **Éles Tamás** (52 kg), **Adrian Ruge** (65 kg), **Bogdan Cioară** (52 kg), **Vas Norbert** (52 kg), **Robert Contani** (60 kg), **Vinka Valentin** (64 kg).

A mérkőzések lebonyolításában a következő sportbarátok segítettek: **Ion Fugaru**, **Claudiu Sferle**, **Duma János**, **Raul Bara**, **Daniel Bora**, **Denis Incicău**, **Kallo Sándor**, **Marius Iga**.

Az izgalmas meccsek után a szervezők és a csapatok edzői munkamegbeszélésen vettek részt, és a jövőbeni együttműködésről tárgyaltak. A Bihar Megyei Fejlesztési Ügynökség által kezdeményezett egyeztetés fő témája a sport szerepe volt a megyei és magyarországi fiatalok közötti kapcsolatok fejlesztésében. Idén nyáron ugyanis Nagyszalontán a világbajnok ökölvívó **Erdei Zsolt, „Madár”** jelenlétében az ő utánpótlás-nevelő Madárfészek Akadémiájával kötött három évre szóló stratégiai partnerséget a hajdúvárosi bokszklub. A kapott anyagi támogatás lehetővé tette, hogy az eddigi heti 3 nap helyett a sportolók 6 napot edzhessenek. December 4-től pedig a nagyszalontai, venteri, inándi, veresfalvai, cséffai és tulkai fiatalok immár a Kulin Háznál kialakított ökölvívóteremben edzhetnek ingyen. A helyiség a központi parktól mindössze 50 méterre található.

A szalontai öklözők csapatát „Madár” is támogatja

A nagyszalontai ökölvívók kiemelkedő teljesítményének köszönhetően döntött úgy a budapesti ökölvívó akadémia, hogy támogatja a Basti Box vezetője, **Sebastian Silaghi** által folytatott munkát, jelentette ki a megbeszélésen **Wida József**, a Madárfészek igazgatója. Úgy látja azonban, hogy az anyagiak mellett Romániában hiányoznak a jól képzett szakemberek is, például étrend-specialisták, sportpszichológusok vagy akár edzők is, ezért erre is igyekeznek mielőbbi megoldást találni.

A megbeszélésen részt vett **Póti Csaba**, a Bihar Megyei Fejlesztési Ügynökség aligazgatója is, s elmondta, hogy az általa képviselt intézmény pályázatok által anyagilag segíti a sportklubokat, viszont tudja, hogy ezek a támogatások csak a költségek egy részét fedezik. Ő is az együttműködés folytatása mellett állt ki.

A Basti Box SE-ben a gyerekek 6-8 éves kortól kezdik az ökölvívást. A klub nagy örömére az egyik versenyzőjük nemrégiben belépett az elit osztályba. Vas Norbert 13 évesen kezdett bokszolni, és februárban vesz részt az első nemzetközi versenyén, a debreceni Bocskai Kupán, ahol Oroszország, Kuba és Ukrajna ökölvívói is jelen lesznek.

Balázs Anita

Tarolt a margittai lány a karate Eb-n

A kitartó, szorgalmas és céltudatos munka általában meghozza gyümölcsét. Érvényes ez a tanulásra és a sportra is. **Szentgyörgyi Silvia Anamaria** osztályában a jók között van, sportban pedig Európa, sőt a világ legjobbjai között.

Négy éremmel jött haza az EB-ről

A csehországi Pardubicében tavaly novemberben megrendezett shotokan karate Európa-bajnokságon négy kategóriában versenyzett **Szentgyörgyi Silvia Anamaria**, és mindegyikben érmet szerzett. A 16-17 évesek között shobu ippon kumite kategóriában aranyérmet, ugyanezen kategória csapatversenyében ezüstöt, a WKF kumite és a kata versenyszámban pedig bronzot. Elégedett, de nem teljesen, keményen dolgozik azért, hogy legközelebb mindegyik érme arany legyen. Látva elszántságát, akaraterejét és tehetségét, úgy gondolom, erre minden esélye megvan. Edzője, **Takács Mihály** is bizakodó e tekintetben:

– Örülök, hogy ezen a színvonalas versenyen ilyen szép eredményeket ért el. Nagyon komolyan veszi a munkát, rendszeresen jár edzésekre, pontos és megbízható versenyző. Sokat fejlődött az utóbbi időben, ennek ékes bizonyítéka az Eb-n mutatott teljesítménye. Véleményem szerint ő ennél is többre képes. Még nincs a csúcson, de el fogja érni azt, hogy az összes érem arany legyen. Shobu ippon kumite kategóriában nagyon magabiztos és gyors volt. Egy ponttal is nyert volna, de ő 1,5 pontot ért el. Elégedett vagyok, de megbeszéltük, melyek azok a területek, ahol javítania kell. Elkezdtük a felkészülést a tavaszi világbajnokságra, remélem, ott szintén jó eredményeket fog elérni, kiküszöbölve a most elkövetett hibákat.

Kumite kategóriában Európa legjobbja lett. A dobogó előtt jobbról edzője, Takács Mihály

Silvia négy évvel ezelőtt, 12 éves korában kezdett el karatézni. Eleinte hasznos testmozgás és jó móka volt számára, de edzője felfigyelt tehetségére, és biztatta a versenyszerű sportolásra. Szót fogadott, és nem bánta meg. Hamarosan jöttek a győzelmek, és ezek további kemény munkára sarkallták. A lengyelországi és bulgáriai világbajnokságon bronz-

(folytatás a következő oldalon)

Díjazták a megye legjobb és volt kiváló focistáit

Hagyományteremtő szándékkal tartották meg tavaly december elején a nagyváradi Continental Forum Hotelben az első Bihari Focigálát.

A díjátadó szervezője a Bihar Megyei Labdarúgó-egyesület (BMLE) volt, amelynek tavaly februárban megválasztott új elnöke, **Radu Bitea** fiatalos lendületet hozott a megyei fociéletbe. Az ünnepély rövid megemlékezéssel indult, Kovács Miklós volt labdarúgóedző, valamint a tragikus hirtelenséggel eltávozott két futballista, Cătălin Mănoiu és Gabriel Cudi emléke előtt tisztelegtek a megjelentek.

A gála díjazott futballistái Bitea Radu elnökkel (jobbról)

Gabriel Bodescu, a Román Labdarúgó-szövetség főtitkárhelyettese (jobboldalt) is elismerte a megyei szakegyesület munkáját

A közel kétórás gálán a megyei fociélet legjobbjait tüntették ki, emellett több volt kiválóság is érdemoklevelet kapott a BMLE képviselőitől. Az eseményen a Román Labdarúgó-szövetség is képviseltette magát **Octavian Goga** alelnök (a Brassó megyei egyesület elnöke) és **Gabriel Bodescu** főtitkárhelyettes személyében, to-

Tarolt a margittai lány a karate Eb-n

(folytatás az előző oldalról)

érmes lett, így beírta nevét a nemzetközi sportévkönyvbe. Itthon is jeleskedett, a tavalyi kézdivásárhelyi bajnokságon egy arany- és két ezüstérmet szerzett.

Felsődernán született 2001-ben, ott végezte el az általános iskolát, majd a margittai Octavian Goga Főgimnázium diákja lett. A tanulást legalább olyan komolyan veszi, mint a sportolást, ezt jegyei és tanárai is alátámasztják. Távlati tervei arról szólnak, hogy jó eredménnyel leérettségizzen és sikeresen felvételizzen a bukaresti rendőr-akadémiára. A sport terén a 2020-as tokiói olimpián szeretne kiemelkedő eredményeket elérni. Tanárai és edzője szerint ezek teljes mértékben megvalósítható álmok.

Szőke Ferenc

Morariu Carmen Gabriela sportorvos

vábbá két erdélyi megye, Szilágy és Maros futballelnöke, **Daniel Sabău** és **Mircea Bucur** is jelen volt a díjátadón. A megyei tanács alelnöke, **Ioan Mang**, illetve Szabó József megyemenedzser is helyet foglalt a sportvezetők és labdarúgók által megtöltött teremben.

Bár személyesen nem tudott jelen lenni, **Răzvan Burleanu**, a Román Labdarúgószövetség elnöke is támogatásáról biztosította a bihari labdarúgást, a szervezők iránti elismerését főtitkárhelyettese tolmácsolta. Gabriel Bodescu egy plakettet is átadott Radu Bitea BMLE-elnöknek, ő pedig egy érdemoklevéllel viszonozta a szívességet.

„A bihari az egyik legaktívabb a 42 megyei egyesület közül, s gyors tempóban csatlakozott az országos szövetség által elkezdett, a labdarúgás fejlesztését célzó projektekhez" – jegyezte meg egyebek mellett Bodescu.

Octavian Şţreng, Bihar megye legeredményesebb FIFA minősítésű futballbírója

Elismerések

A legeredményesebb sportolók rangsorát az edzők, illetve a klubelnökök szavazata alapján készítették el a szervezők. A következő játékosok kaptak elismerést:

– az első osztályban: **Sergiu Pop** (Élesdi Crisul) – a legjobb játékos, **Sergiu Ciocan** (Nagyszalontai Olimpia VSK) – a bajnokság legjobb 21 év alatti labdarúgója, **Cosmin Verdeş** (Mácsapusztai Unirea) – a legjobb kapus. A veterán, negyvenévesen még mindig a zöld gyepen bizonyító **Zeno Bundea** (Biharszentandrás) és a csatárokkal rivalizáló bihardiószegi hálóőr, **Vlad Ghețe** szintén elismerést kapott a gálán;
– a másodosztályban: **Andrei Haş** (Nagyváradi Atlétikai Club) és **Ştefan Groze** (Esküllői Inter) az első csoport legjobb játékosa, illetve kapusa; **Laurenţiu Alb** (Biharkabai Gloria) és **Ciprian Negruţ** (Fugyivásárhelyi Unirea) a második csoport kitüntetettjei.

Az év edzőjének a Nagyváradi Dinamo fiatal szakvezetőjét, **George Zimát** választották.

Különdíjak

Radu Bitea BMLE-elnök **Alexandru Boc** volt válogatott labdarúgónak, **Octavian Ştreng** egykori FIFA-játékvezetőnek, illetve **Jenei Imre** mesteredzőnek adott át életműdíjat. Utóbbi végül nem tudott részt venni a gálán. Rajtuk kívül **Marcel Puşcaş**, az első romániai magánklub, a Nagyváradi Viitorul alapítója, a Bukaresti Steaua volt elnöke, **Carmen Gabriela Morariu** sportorvos, **Ionel Popa** sportújságíró, **Andrei Pop**, a gála helyszínéül szolgáló váradi Continental Forum Hotel igazgatója és a megyei amatőr labdarúgást támogató **Ionuţ Cergheş** is elismerésben részesült.

„Szükség volt erre az eseményre, már csak azért is, hogy a megyei fociban tevékenykedő csapatok vezetői egy kevésbé protokolláris környezetben találkozhassanak, s egy ünnepség keretében osszák meg egymással egész éves tapasztalataikat. Emellett a legjobb teljesítményt nyújtó futballisták elismerését tűztük ki célul" – mondta a gála bevezetőjében Radu Bitea, a BMLE elnöke. Hozzátette, a Bihar Megyei Tanács anyagi segítségével sikerült megtartani az első gálát.

Hajdu Attila

Gyógynövény-ábécé

174. Vörösfenyő *(Larix decidua Mill.)*

A fenyőfélék családjába tartozó, soktűs, levelét lehullató fa. Hegyvidéken, főleg sziklás talajon terem, ültetik is. Román neve: zadă.

Ritka fenyőféle, 40-45 méterre nő, koronája piramis alakú. Törzse sötétbarna, egyenes, fája nagyon kemény, értékes. Késő tavasszal, egyszerre hozza virágait és leveleit. Puha, 3–6 cm hosszú tűlevelei csomókban nőnek, 20-40 egyben; az egyéves hajtáson a levelek egyenként, szórtan helyezkednek el. A tűlevelek őszszel lehullnak. Toboza tojásdad alakú, 2–4 cm hosszú, eleinte vörös, majd megbarnul.

Lepárlással nyert illóolaja főleg monoterpéneket tartalmaz, helyi vérbőséget okoz. A kérgébe vájt hosszanti bemetszésekből kicsorgó fenyőbalzsamból nyerik ki az illóolajat (15–30%) – ezt lúggal kezelik és újból lepárolják –, illetve a száraz maradékot (70–85%), a gyantát. Ez üvegszerű, áttetsző, törékeny, sárga vagy enyhén barnássárga, főleg diterpéneket és lignánokat tartalmaz.

A gyógyászatban az illóolaj a reumára használt egyes bedörzsölőszerek összetételében szerepel (általában 1%-os hígításban), más illóolajokkal elegyítve. Szintén javallott hörghurut esetén bedörzsölésre. A gyantát gyógy- és ragtapaszok, kötszer rögzítésére szolgáló ragasztó előállítására használják.

A vörösfenyő leveleiből, leveles ágaiból lepárlással előállított illóolaj szintén terpénszénhidrogéneket tartalmaz (kb. 70%). Ez légcső- és hörghurutra javallott köptetőszerként és légúti fertőtlenítőnek; 10-20 cseppet tesznek fövő vízbe, és az illóolajos gőzzel inhalálnak. Gyógyszerfelhőként (aerosol) is alkalmazható.

Vörösfenyő ága

A rügyek kb. 0,5% illóolajat tartalmaznak, más drogokkal együtt köptető hatású teakeverékek alkotóelemei; sziruppal főzve is használják légcső- és hörghurutra.

A fiatal ágak a reumás bántalmakban szenvedők gyógyfürdőjében használhatók.

Zab

Sorozatunk utolsó részében a zellerről és a zsályáról olvashatnak.

175. Zab *(Avena sativa L.)*

A pázsitfűfélék családjába tartozó gabonaféle. Vadon gyomnövény, szántóföldön termesztett változata alapvető takarmány. Román neve: ovăz.

Bojtos gyökérzete igen fejlett, akár 2-3 méterre is lehatol a talajban. Kékeszöld szalmaszára 60–150 cm-re nő, bokros, szintén takarmány. Szálas, lándzsás levelei a szárcsomókból indulnak. Bugavirágzata van (füzéres fürt), egy kalászkán 2–4 virág van. A bugában felülről lefelé és kívülről befelé nyílnak a virágok, ezért a termés sem egyszerre érik be. A zabszem hosszúkás, keskeny, elhegyesedő, sárgásfehér, foszforban, kalciumban, vitaminokban gazdag.

A friss, zöld részek és ezek szárított pora viszonylag sok kovasav mellett számottevő vasat, mangánt és cinket tartalmaz. Nyugtató, vízhajtó, reumaellenes készítmények összetételében szerepel. Fürdőkezelésként is használják. Javallják a vér húgysavszintjének csökkentésére, valamint a kötőszövet fibrinoid elváltozásával járó egyes kórfolyamatokra, az Ehlers–Danlos-tünetegyüttesre.

Szárított, föld feletti zöld részei csalánnal és orbáncfűvel, továbbá a palástfű vagy ennek hiányában a fekete ribiszke leveleivel társítva használhatók. E drogokkal együtt nagyobb kovasav-kioldódás érhető el.

Narancsillatú fogások

Kedvenc téli déligyümölcsünk egészséges, vitamindús és finom nyersen vagy a leve kifacsarva. Ezenkívül változatos főtt-sült finomságok alapanyagaként is felhasználhatjuk. Alább néhány ötletet adunk hozzá.

Narancsos csirkecomb

Hozzávalók: 4-4 alsó- és felsőcomb, 4 narancs, 30 dkg sárgarépa, 3 evőkanál méz, 1 evőkanál szójaszósz, 6 evőkanál olívaolaj, só, őrölt bors.

Elkészítés: A narancsokat kifilézzük, a gerezdeket félretesszük, a kifolyó levet pedig felfogjuk egy tálba. A csirkecombokat forró serpenyőben erősen megpirítjuk, a felsőcombokat kizárólag a bőrös oldalukon. Ha megpirultak, megsózzuk és -borsozzuk, majd egy nagyobb porcelántálba rendezzük a megtisztított, felnegyedelt répával együtt. A serpenyőben, amiben a combokat pirítottuk, felolvasztunk egy kis mézet, ráöntjük a filézésből megmaradt narancslevet, hozzáadjuk a szójaszószt, és ízlés szerint borsozzuk. Hagyjuk enyhén sziruposra sűrűsödni. Ha kész, egy ecsettel bekenjük vele a csirkéket, és előmelegített, 180 fokos sütőben 30 percig, majd 200 fokon 10 percig sütjük. Sütés közben kenegetjük a maradék narancsos sziruppal, és ha szükséges, a répákat is megforgatjuk, hogy minden oldaluk egyenletesen megsüljön. Krumplipürét adunk hozzá köretnek, alaposan meglocsoljuk a szafttal, és a tányérokra mellérendezzük a narancsszeleteket is.

Narancsszósz (gofrihoz, palacsintához)

Hozzávalók (4 adaghoz): 8 dkg vaj, 3 dl narancslé, 1,5 evőkanál vaníliás pudingpor, 4 evőkanál porcukor.

Elkészítés: A vajat felolvasztjuk egy lábasban, majd összeforraljuk 2,5 dl narancslével. A maradék narancslével simára keverjük a pudingport, majd a porcukorral együtt a vajas alaphoz adjuk. Kevergetve kb. 5 perc alatt sűrűre főzzük.

Narancsos koszorú

Hozzávalók: 5 tojás, 25 dkg rétesliszt, 25 dkg margarin, 25 dkg porcukor, 1 csomag sütőpor, 2 narancs, 1 marék mazsola, kevés fahéjas kristálycukor.

Elkészítés: A margarint habosra keverjük a porcukorral, majd folyamatosan keverve, egyenként hozzáadjuk a tojásokat és a sütőporral elkevert rétesliszt. Az egyik narancs héját lereszeljük, majd mindkét narancs húsát feldaraboljuk, hozzáadjuk a masszához a mazsolával együtt, és alaposan elkeverjük. Kivajazott kuglófformába öntjük a masszát, a tetejét megszórjuk fahéjas cukorral, és 180 fokra előmelegített sütőben fél óra alatt megsütjük. Tűpróbával ellenőrizzük. Kis hűlés után kiborítjuk egy nagyobb tányérra, porcukorral meghintve tálaljuk.

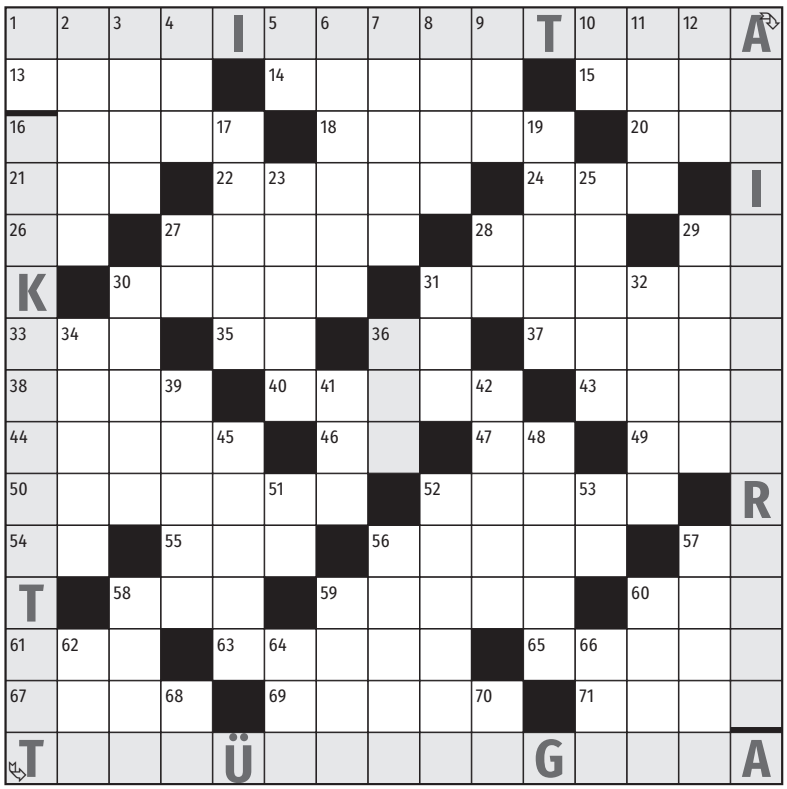
Barátok

Carlo Dossi (1849–1910) olasz író, diplomata, politikus egyik gondolatát idézzük a rejtvényben a **vízszintes 1., függőleges 16.** és **36.** alatt.

VÍZSZINTES: 13. Katalán-spanyol festőművész (1904–1989). **14.** Feldönt. **15.** Vietnami származású magyar énekesnő, zeneszerző. **16.** Széchenyi-díjas irodalomtörténész, kritikus (Mihály). **18.** Almafajta. **20.** San Marino autójele. **21.** Halkan mond. **22.** …-esszencia – valaminek a lényege. **24.** A világ … – Jules Verne regénye. **26.** Az ezüst vegyjele. **27.** Amilyen sok. **28.** Ehető csiga. **29.** A fluor és a nitrogén vegyjele. **30.** Jóindulatú izomdaganat. **31.** Munkával szerzett jövedelem. **33.** Magyar király (Sámuel). **35.** Ásványi fűszer. **36.** Tiltás. **37.** Ritka női név, először Jókai Mór használta. **38.** Őrlemény. **40.** Piaci árusítóhely. **43.** Tíz négyzete. **44.** Halvány sárgásbarna. **46.** Opus – röv. **47.** Románia autójele. **49.** Középen párás! **50.** Hirtelen harag. **52.** A következő. **54.** A gallium vegyjele. **55.** Vízlelő hely. **56.** A cet szájában lévő szarulemez. **57.** Kuba és Norvégia autójele. **58.** Fél tucat. **59.** Költő – rég. (ék. h.). **60.** Küldönc. **61.** A rosszra csábítás istennője a görögöknél. **63.** Európai nép. **65.** A Rhone bal oldali mellékfolyója Franciaországban (ék. f.). **67.** Rab … – Jókai Mór regénye. **69.** Pusztító erejű szélvihar. **71.** Dugi … – Horvátországhoz tartozó sziget.

FÜGGŐLEGES: 1. Nyújt. **2.** Aki gyakran lódít. **3.** Egy kissé. **4.** Perc – rövidítve. **5.** Az antimon vegyjele. **6.** Tekercselve szállított papír. **7.** Nagy költőnk (János). **8.** Farmermárka. **9.** Fátum része! **10.** Gyakori indulatszó. **11.** Ókori pengetős hangszer. **12.** Angol helyeslés. **17.** Szekér jelzője (rég.). **19.** Kockázatos dolog. **23.** Író, dramaturg, műsorvezető (Miklós). **25.** Németországhoz tartozó kis sziget (RIEMS). **27.** Páratlan Aliz! **28.** Ékezetben különböző betűk. **29.** A vevő terhére felszámított összeg. **30.** Nem távozik. **31.** Mázol. **32.** Étel ízesítése. **34.** Szín. **39.** Becézett szülő. **41.** Magyar származású, Olaszországban élő szobrászművész (Amerigo). **42.** Egyenes – Párizsban. **45.** Törpebolygó (korábban a Naprendszer legkisebb bolygója). **48.** … Petrich Soma – magyar festő, grafikus (1822–1880). **51.** Autonóm terület – röv. **52.** Olajos magváért termesztett indiai növény. **53.** Boadarab! **56.** Savanykás leveléért termesztett növény. **57.** Francia festő, grafikus (1796–1875). **58.** Az ifjúság istennője a görög mitológiában (ék. h.). **59.** Nagyobb díszkert. **60.** Beszédhang írott képe. **62.** A megteendő út. **64.** London része! **66.** Nemzetközi segélyhívó jel. **68.** Fordított kettős betű. **70.** A nikkel vegyjele.

Barabás Zsuzsa

Decemberi rejtvényünk (A szeretetről) helyes megfejtése: „…nem múló szeszély, fellángolás; a szeretet a törődés művészete."

A helyes megfejtést szerkesztőségünkbe eljuttatók között könyvjutalmat sorsolunk ki. Beküldési határidő: **január 30.** Postacím: Biharország, 410068 – Oradea, Piața 1 Decembrie nr. 12.; e-mail: biharmegye@gmail.com.

EU-s források utakra és a múzeumnak

Miniszterek, államtitkárok egyeztettek Bihar megyei polgármesterekkel Nagyváradon tavaly év végén, még az ünnepek előtt. Egyúttal a bukaresti vendégek több fontos projekt támogatási szerződését is aláírták a megyei önkormányzat elöljáróival a megyeházán.

Paul Stănescu kormányfőhelyettes, fejlesztési miniszter, **Marius Nica**, az európai uniós alapok megbízott minisztere és A**drian Ionuț Gâdea** államtitkár járt a váradi megyeházán. **Pásztor Sándor** Bihar megyei tanácselnök, **Ioan Mang** és **Traian Bodea** alelnök részvételével jelentős itteni projektek finanszírozását foglalták írásba, majd polgármesterekkel egyeztettek.

Elsőként a Körösvidéki Múzeum új székháza felújításának folytatásáról beszélt **Aurel Chiriac** múzeumigazgató. Az 5,5 millió euró értékű projekt az egykori hadapródiskola udvarának rendezését szolgálja, emellett parkolóhelyeket létesítenek, illetve az első emeleten befejezik a természettudományi és a történelmi részleg kialakítását. A projektet a Regionális Operatív Programból támogatják, s mint Pásztor Sándor elmondta, hamarosan kiírják a közbeszerzéseket.

Ioan Mang elsőként arról az útról beszélt, amely az Erdélyi-szigethegységet szeli át, és szintén a regionális program támogatásával valósul meg. Belényest köti majd össze Biharfüreddel, a lesi vízgyűjtővel és Jádremetével; kivitelezésére 29,5 millió euró jut. Az út első szakaszának támogatási szerződését írták alá csütörtökön.

Marius Nica, Paul Stănescu és Adrian Ionuţ Gâdea

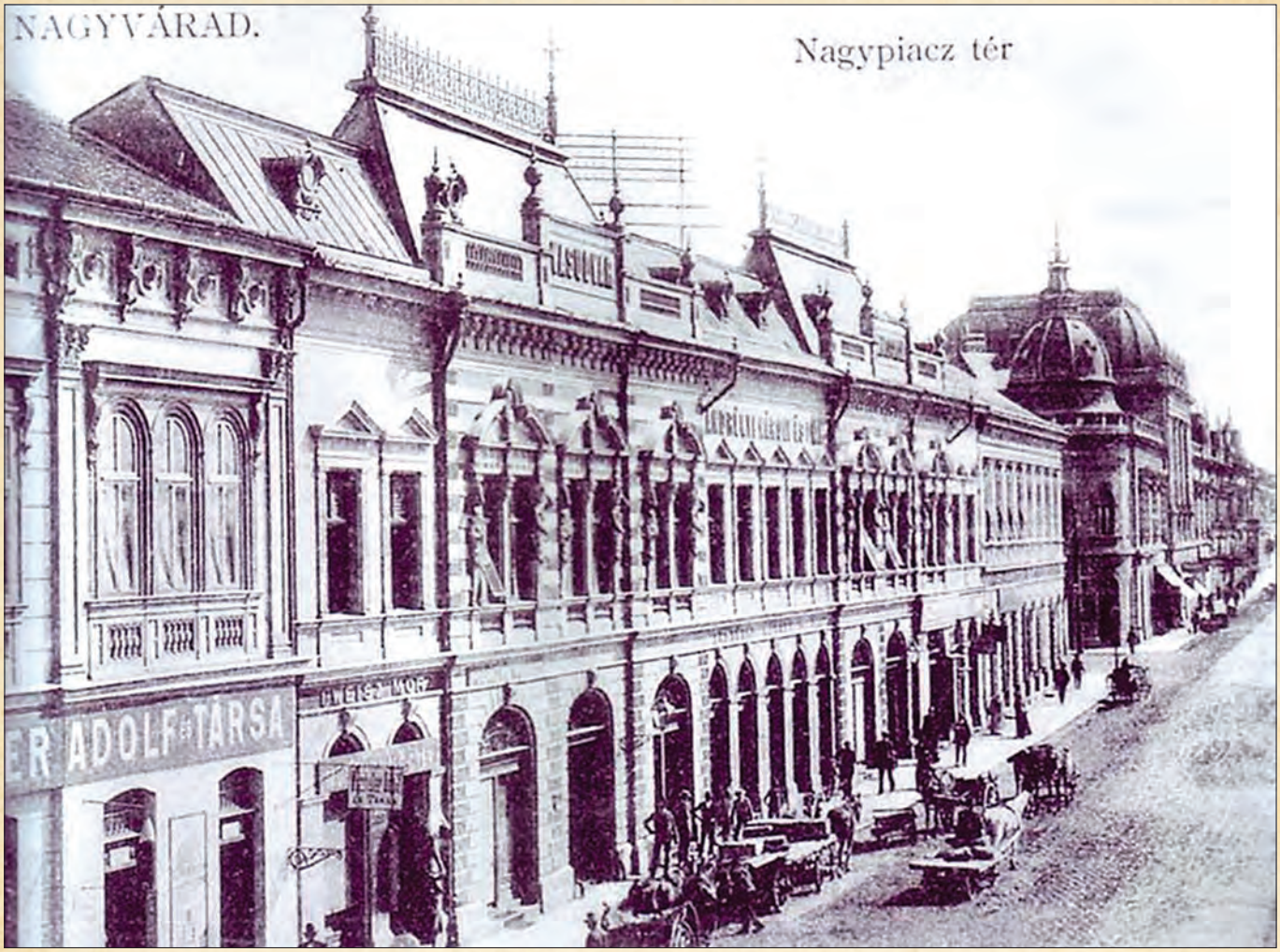

Több fontos projekt támogatási szerződését is aláírta a miniszterekkel Pásztor Sándor

Két további út korszerűsítésének támogatási szerződését is aláírták, ezeket a vidékfejlesztési programban támogatják. Mint Ioan Mang elmondta, a Belényes–Biharrósa–Esküllő–Élesd útszakasz (33,6 kilométer) felújítására 129,9 millió lej, a Szombatság–Bihardobrosd–Biharlonka (21 km) útra pedig 57,5 millió lej jut. Ezen a napon 179 millió lej, körülbelül 49 millió euró érkezett Bihar megyébe, pontosította az alelnök, s hozzátette: év végéig újabb megyei utak modernizálására vonatkozó szerződéseket is aláírnak még.

Paul Stănescu kormányfőhelyettes további támogatásáról biztosította a megyei önkormányzatot. Mind mondta, minden ilyen projekt haszonélvezői elsősorban a megye lakói. Leszögezte: egyes állításokkal ellentétben a vidékfejlesztési program támogatásait nem politikai alapon ítélik oda, hanem olyan kritériumokat figyelembe véve, mint például az illető megye településeinek és lakóinak száma. Adrian Ionuț Gâdea emlékeztetett arra, hogy a program első, négyéves szakaszában, mely 2013-ban indult, Biharban 177 projekt kapott 868 millió lej támogatást, 2017-től pedig máris 172 projekt 751 millió lejt. Jelenleg is dolgoznak például az Országos Lakásügynökség új tömbházain Nagyváradon, és további projektek készülnek újabb váradi, belényesi és biharszentandrási lakások építésére.

Fried Noémi Lujza

A Nagyváradot ábrázoló képeslap bal szélén a Nagyvásár (napjainkban December 1.) téri egykori Andrényi vasüzlet látható. Ez az egyike id. Rimanóczy Kálmán váradi alkotásainak. *A régi Várad* rovatunkban bővebben olvashatnak erről az ingatlanról a jeles építész további munkái mellett. Minderre abból az alkalomból kerül sor, hogy száztíz éve, 1908. január 2-án hunyt el id. Rimanóczy Kálmán, Nagyvárad közismert városképének egyik jelentős formálója

Alsó képeslapunk Vaskoh görögkeleti templomát és egykori iskoláját örökítette meg. A megye délkeleti sarkában, a Béli-hegység keleti lábánál, a Fekete-Körös partján fekvő település a XIX–XX. században jelentős bányaközpont volt, ma ez Biharban a legkisebb város. Másfél ezer lakosának túlnyomó többsége ortodox vallású román. Római katolikus plébániáját 1741-ben alapították, s három év múlva emelték templomát, de 1745-től ortodox esperes is székelt itt